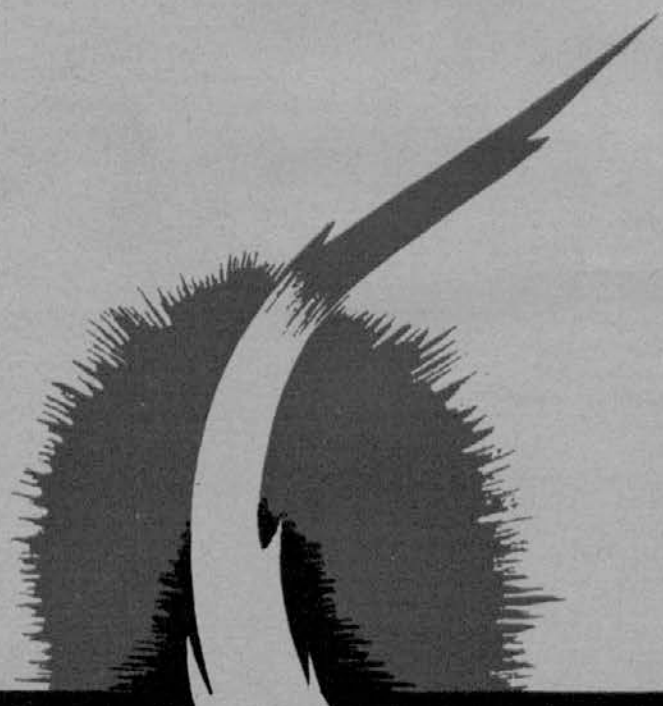

Poštšina plačana
v gotovini

Oddajna pošta
Domžale

KIRIES

JANUAR

LETO 1938

ŠTEV. 1

»KRES«, GLASILO SLOVENSkih FANTOV, GLASILO ZVEZE FANTOVSKIH ODSEKOV V LJUBLJANI. — Izhaja 1. vsakega meseca. — Izdaja in tiska Misijonska tiskarna, Groblje - Domžale (predstavnik Jožko Godina, Groblje, p. Domžale). — Urejuje Slavko Tršinar, Ljubljana. — Za uredništvo odgovarja Jožko Godina, Groblje, p. Domžale. — Rokopisi se pošiljajo na naslov: Uredništvo Kresa, Ljubljana, Vodovodna 24. — Uprava: Misijonska tiskarna, Groblje, p. Domžale. Čekovni rač.: Misijonska tiskarna (z značko »Kres«) štev. 15.730. — Naročnina: letno din 20, pod skupnim ovitkom din 18.

Anže

Povest. — Norveški pisal Björnsterne Björnson. — Poslovenil Ivan Čampa.

Prvo poglavje.

Med dvema pečinama je ležala velika globel; počasi je tekla po tej globeli čez prod in kamenje obilen gorski tok. Visoko in strmo sta sta se péli steni na obeh straneh, tako da je bila ena od njih popolnoma gola; v neposredni bližini toka pa je stal, tako tesno ob njem, da ga je voda preplavljala vsako pomlad in jesen, svež gozd najrazličnejšega drevja, ki je strmel v vis in predse in se ni mogel širiti ne naprej ne nazaj.

»Kaj deš, kako bi bilo, če bi pokrili pečino?« je dejal brin nekega dne proti hrastu, ki mu je bil bližji kot vsa druga drevesa. Hrast se je ozrl navzdol, da bi videl, kdo govori; nato se je znova zagledal v pečino in molčal. Gorski tok se je poganjal tako silno, da je postal popolnoma bel; burja je vdrla v globel in tulila po skalnatih razpokah. Okorno se je sklanjala gola pečina tja čez in zmrzovala. — »Kaj deš, kako bi bilo, če bi pokrili pečino?« je dejal brin proti smreki ónstran. — »Če naj se kdo loti tega, potem se moramo prav mi,« je odvrnila smreka; segla si je v brado in se nato ozrla po brezi tja čez; »kaj deš ti na to?« — Breza pa je najprej zamišljeno premerila pečino od podnožja do vrha, ki se je s tako težo sklanjal nad njo, da je na videz komaj mogla dihati. »Pa dajmo jo v imenu božjem,« je dejala breza in zdaj jih je bilo že troje; pa so tako začeli pokrivati pečino. Brin je prednjačil.

Ko so se že vzpeli kos poti, so naleteli na vres. Brin se je obnašal, kot bi hotel mimo njega. »Nikar, s seboj ga vzemi,« je dejala smreka. In vres jih je spremljal. Kmalu pa je začelo brinu drseti. »Váme se zagrizi!« je dejal vres. Brin je storil tako; in kjerkoli se je pokazala le majhna špranja, tja je vtaknil vres svoj prst; in kamor je bil le-ta vtaknil šele prst, tja je položil brin že celo roko. In dalje, vedno dalje so se vzpe-

njali, smreka s težavo sicer in breza prav tako. »Blagoslov bo pa le,« je dejala breza.

Toda pečina je začela tuhtati, kakšni črvi bi utegnili biti vendar to, ki se vzpenjajo po njej. In ko je nekaj stoletij premišljala o tem, je poslala doli neznamen potoček, da bi pogledal. Bilo je na pomlad, ko voda narašča, in potoček je veselo čopotal, dokler ni zadel ob vres. »Ljubi, ljubi vres, mar me ne moreš spustiti skozi, saj sem še tako majhen,« je dejal potoček. Vres je bil v grozanski stiski, le dvignil se je in se mučil dalje. Potoček je smuknil pod njim in curčil dalje. »Ljubi, ljubi brin, mar me ne moreš spustiti skozi, saj sem še tako majhen.« Srečo je pogledal brin; ker pa ga je vres spustil, je moral kajpak tudi on storiti tako. Spet je čopotal potoček pod njim in tekla dalje, dokler ni končno prispel do ondó, kjer je stala smreka. »Ljuba, ljuba smreka, mar me ne moreš spustiti skozi, saj sem še tako majhen?« je dejal potoček in poljubil smreki nogo tako nežno in sladko. Vsa sramežljiva je postala smreka in ga spustila mimo. Breza pa se je vzravnila, preden je potoček kaj dejal. »Hi, hi, hi,« je dejal potoček in rasel. »Ha, ha, ha,« je dejal potok in rasel. »Ho, ho, ho,« je dejal potok in podrl vres, brin, smreko in brezo in jih nosil na svojem hrbtu med visokimi bregovi gor in dol. Pečina pa je mnogo stoletij skrbela in premišljevala, če se tistega dne ni smejala.

Očito kot na dlani je bilo dovolj: pečina se ni pustila pokriti. Vres se je tako jezil, da je spet postal čisto zelen in potem je šel dalje. »Le svežo moč je treba ohraniti,« je dejal vres.

Brin se je nameril nekoliko više, da bi pogledal za vresom, in dolgo je ostal tako potuhnjen, dokler si ni končno docela opomogel. Počohljaj se je po laseh, se znova odpravil na pot in se zagrizel tako zelo, da je bil prepričan, da mora skala čutiti. »Če nočeš ti mene, hočem pa jaz tebe.« Smreka se je nekaj časa opotekala po prstih, da bi se prepričala, če so še celi, šele nato stopila na eno nogo, ki je bila tudi nepoškodovana, in potem na drugo, s katero je bilo prav tako, in končno je stala na obeh nogah.

AKRES

GLASILO SLOVENSKIH FANTOV - 1938 - Št. 1

„In imenuj njegovo ime Jezus!“

(Lk 1, 13.)

Ime Jezus, ki ga je Marija po angelovem naročilu dala novorojenemu betlehemske-mu Detetu, pomeni **Odrešenik**.

V vseh časih človeške zgodovine je nastopalo mnogo ljudi, ki so hoteli biti, ki so veljali in morebiti tudi v resnici bili rešitelji iz raznih nevarnosti, nesreč in zablod za posamezne ljudi, za stanove, za narode, za države. Toda le eden je **Odrešenik** vsega človeškega rodu, **Odrešenik** sveta, eden edini, **Jezus Kristus**.

Namen in pomen njegovega prihoda na svet, smisel njegovega trpljenja in smrti je odrešenje človeštva.

Kristus je naš Odrešenik, ker je za nas popolnoma zadostil božji pravičnosti. Izvirni greh je bil odpad človeštva od Boga, prostovoljni umik v svojo onemoglost, beg na svoja samočloveška pota. Zaradi Adamovega greha je človek postal nesposoben, da bi dosegel svoj končni namen. To pa je odrešenje po Jezusu: rešitev iz tega zla, vzpostavitev in začetni, od Boga zamišljeni načrt, kakor pravi sv. Pavel: »Ko smo bili sovražniki, smo bili z Bogom spravljeni po smrti njegovega Sina.«

Kristus je naš Odrešenik, ker nas je odrešil greha, sužnosti hudobnega duha in večnega pogubljenja. Izvirni greh je porušil harmonijo vesoljstva. **Odrešenik** jo je zopet in za vedno upostavil in s svojim neskončno zadostilnim in zaslužnim dejanjem za vse človeštvo in za vse čase dal možnost, da človek zvezo z Bogom dobi, ohrani in izpopolnjuje. Človek more ponovno v sebi zrušiti ta nadnaravni red, uničiti podobo

božjega otroka, a odrešenje je ustvarilo možnost, da se zopet povrne k veri in kesanju in prerojenju iz žive vode zakramentov. Saj spokornemu srcu neprestano done besede: Glej, Jagnje božje, ki odjemlje grehe sveta!

Kristus je naš Odrešenik, ker nam je zaslužil mnogo milosti in večno življenje. »Od njegove polnosti smo vsi prejeli tudi milost za milost.« (Jan. 1, 16.) »Bog pa, ki je bogat v usmiljenju, nas je zavoljo prevelike ljubezni, s katero nas je ljubil, oživil s Kristusom vred, da bi skazal v prihodnjih časih obilno bogastvo svoje milosti po dobrotljivosti proti nam v Kristusu Jezusu« (Ef. 2, 4.—7.). Zato pa imamo zanesljivo upanje, da bomo prišli v svetišče večnosti po Kristusovi Krvi.

Namen Kristusovega prihoda na svet je torej naše odrešenje in po njem doseg našega zadnjega namena — večno zveličanje. Zato je Jezus naš **Odrešenik** predvsem v nadnaravnem redu. Ne pomagalo bi nam veliko, če bi bilo samo zunanje življenje uravnano po Kristusovih zapovedih. Za pravo srečo je treba duše preurediti. To pa je mogoče le z milostjo, ki nam jo je **Kristus** zaslužil. Odtod pa izvira za nas dolžnost, da se Kristusa oklepamo v prvi vrsti od nadnaravne strani, da hodimo k sv. daritvi, da prejemamo pogosto Kruh močnih, da ne zanemarjamo molitve, skratka, da živimo iz žive vere. In to hočemo ob jaslicah Kristusu zatrditi in po tej poti hoditi k njemu — kot svojemu edinemu **Odrešeniku**.

Vera in narodnost

V idejnem boju, ki se danes ta dan bije v svetu med komunizmom in fašizmom na eni strani, pa med krščanstvom na drugi strani, se postavlja prečesto prav na prvo mesto med drugimi tudi vprašanje: ali vera ali narodnost, ali naj damo prvo besedo veri ali narodnosti, ali naj delovanje današnjega človeka kot posameznika ali pa kot člana človeške družbe in organizacije vodita vera in Cerkev ali pa narodnost? Kristjani, in še prav posebno katoličani poudarjajo kot prvo vrednoto vsega človekovega delovanja in nehanja vero in Cerkev, različni fašizmi pa stavijo narodnost kot svoje najvišje in glavno vodilo svoje skrbi za človekovo dobro na zemlji. Ker je to vprašanje zares življenjske važnosti za vse in za vsakega posebej, mora nanje znati pravilno odgovoriti tudi vsak slovenski fant in to ne le za svoje osebno in zasebno življenje, marveč tudi za svoje javno delo, za svoje stike s prijatelji kakor tudi z nasprotniki vere in Cerkve, ki ju vsak slovenski katoliški fant mora vedno in povsod braniti in zagovarjati. Preden podrobno izvedemo svoje nazore o vprašanju vera in narodnosti, si je treba pobliže ogledati mnenja komunistov in fašistov o tej stvari.

Komunizem je izšel iz Marksovega dialektičnega materializma, torej iz nauka, ki o njem čitatelji Kresa že zadosti vedo, zlasti to, da je iz svojega mišljenja in delovanja za socialno blaginjo današnjega človeštva povsem črtal vrednote, kakor so Bog, vera, Cerkev, posmrtno življenje, da je nasprotno začel oznanjati nauk o popolni človeški sreči na zemlji, ki jo je treba uresničiti za vsako ceno, čeprav s prevrta in poboji. Tako nam je povsem razumljivo, da je začel komunizem, ki je izšel iz pravkar omenjenega marksističnega nauka, najbolj divji in najgnusnejši boj proti vsemu, kar je krščanskega, božjega in svetega, pa je na svoj oltar postavil tako imenovani kolektiv, družbo in državo, ki jo mora voditi in upravljati najnižji sloj — proletariat.

Sodobni fašizmi pa so izšli iz gospodarskega in miselnega ter svetovno nazornega liberalizma, ki sicer ni v splošnem začel tako umazanega odkritega boja proti Cerkvi in veri, a ga je vendarle tudi vrgel s prestola, na katerega je postavil boginjo narodnosti. Za fašizme je začetek in konec vsega zemeljskega prizadevanja sreča

in blagor naroda in države, ki ima povsod prvo besedo, pa se ji mora zato posameznik povsem podrediti in ukloniti. Zato mora posameznik narodu in državi žrtvovati vse svoje sposobnosti in moči, in to predvsem zaradi tega, da bo narod rasel in da bo postala njegova država svetovni imperij, svetovna vladavina, ki se ji morajo pokoriti vsi majhni in slabotni narodi, ki po mnenju tega fašizma sploh nimajo pravice do svojega življenja in obstanka.

Sprva je bila vera in religija temu liberalizmu postranska stvar, ali kakor so rekali, povsem zasebna stvar vsakega posameznega človeka. Tako uči tudi slovenski liberalizem še dandanašnji. Pravi fašizem pa je v najnovejšem času tudi v tem pogledu postal odločnejši in bojevitější, hoteč pomesti z vsemi cerkvami in ustvariti nekako »Narodno religijo«, narodno ali rasno vero, ki naj nadomesti odstranjeno krščanstvo.

Iz povedanega je jasno, da oba, fašizem in komunizem, stavljata na prvo mesto državo, fašizem še posebej narodno državo, kajti komunizem vsaj načelno narodov sploh ne priznava, ampak se izreka za neko megleno internacionalnost. Kljub temu pa za oba, posebno še za fašizem, ki se je porodil iz liberalizma, ki tudi na Slovenskem še danes životari, lahko brez dvoma trdimo, da sta postavila na svoj oltar narodnost, vero pa sta vrgla v staro ropotnico.

Slovenski fantje so kot katoličani na nasprotnem bregu. Saj smo v našem fantovskem glasilu, zlasti pa na številnih taborih v preteklem poletju nešteto krat glasno in odločno poudarili svoje katoličanstvo in svoj klic Povsod Boga in Dêvice Marijo, ki je kot oporoka velikega vladike dr. Jegliča zapisana na prvem mestu v življenju in delovanju vsakega našega fanta. Zato nam ni treba na dolgo in široko dokazovati zgrešenost načel z onega brega. Je pa nekaj manjših in podrobnejših ugovorov, ki mora biti nanje pripravljen katoliški slovenski fant, da bo znal nanje odgovoriti, kadarkoli bi mu jih zastavil kak znanec od onstran.

Pravijo, da je naše načelo, da bi bila vera največja in prva vrednota človeškega življenja in da bi bilo zato treba vse človekovo delovanje in nehanje meriti z večnostnimi merili, popolnoma zgrešeno. Pa pravijo še, da je na zemlji vendar premno-

go stvari, ki jih ne moremo meriti z večnostnimi merili ali pa da bi prišli do povsem napačnih zaključkov, če bi tako storili, na primer: ali naj kmet orje z lesenim ali železnim plugom, ali naj vozimo po desni ali po levi strani ceste, tega, pravijo, vendar ni mogoče meriti in odrediti z večnostnimi merili.

Res, takih stvari tudi mi ne bomo merili z večnostnim merilom. Takile primeri so preveč iz trte izviti, neresni in nesmiselni ugovori. Če mi trdimo, da moramo vse meriti z večnostnimi merili, bi dosledno res da lahko vzeli tudi takele primere, toda vedeti je treba, da mi to vse pojmuje mo predvsem duhovno, versko, božje, stvarno pa le toliko, kolikor je v nujni zvezi z božjim in duhovnim. Zelezni ali leseni plug pa vendar take zveze nimata. Tak ali drugačen plug je vendarle samo sredstvo za večji ali manjši napredek človeške omike. Ta pa za zveličanje naših duš nikakor ni nujno potrebna. Saj je vendar nenapreden ali zaostal človek v svojem srcu lahko mnogo boljši, plemenitejši in bolj veren kot tako imenovani moderni napredni človek. Zato je človek na nižji stopnji omike lahko mnogo bližji srečni večnosti in Bogu kakor pa človek visoko kulturnega in civiliziranega dvajsetega stoletja, ki v Bogu in svetosti prav malo napreduje, saj je te večnostne vrednote skoroda že popolnoma pozabil ali zavrgel, češ da so to bajke iz temnega srednjega veka.

Nasprotniki torej trdijo, da je narodnost za nas zemljane važnejša od vere, češ da je narodnost višja zemeljska dobrina, ker je to lastnost in dobrina skupine ljudi, ki jo imenujejo narod, medtem ko je vera po njihovem mnenju izključno le stvar posameznega človeka. In ker je posameznik manj kot celota ali skupina, zato jim je vera tudi manj kot narodnost. Tak nazor je pravilen samo za tistega, ki ne ve ali noče vedeti, kaj je človekov namen na zemlji, je pravilen le za tistega, ki noče več priznavati, da je vse stvarstvo, torej tudi človeštvo, izšlo od Boga in se bo po končani zemeljski poti zopet k Njemu vrnilo. Mi pa, ki to izpovedujemo in priznavamo, moramo sebi dosledno tudi trditi, da je vera in religija sploh najvišja vrednota, vrednota visoko nad vsemi zemeljskimi dobrinami, ker nas vodi v stik z najvišjim Gospodarjem in Stvarnikom vseh stvari in vrednot, v stik z Bogom, ki je začetek in konec vsega življenja, vseh bitij, vsega stvarstva na zemlji, nad njo in pod njo.

Ugovarjajo nam dalje, češ da mi sami

trdimo, da je katoličanstvo bistven del slovenskega narodnega značaja in da s tem sami priznavamo, da je to katoličanstvo samo del višje celote, višje vrednote, ki je v tem primeru slovenska narodnost. Približno tako res trdimo. Zraven tega pa tudi vemo, da je katoličanstvo obenem še prevažen kulturni činitelj tudi dolge dolge vrste drugih narodov, skoro vseh narodov na naši zemlji, pri katerih so imeli katoliški misijonarji večji uspehi. Zatorej tudi vemo, da je katoličanstvo vesoljna sila, ki objema vse narode, pa jih je mnogo že in jih bo mnogo še preživela od Kristusa pa do konca sveta. Saj vemo, da je to poročstvo dal katoliški Cerkev sam njen božji Ustanovitelj.

S tem pa smo že zadeli na zelo važen razloček v gledanju na vero in narodnost med nami in nasprotniki. Mi namreč pojmuje mo katoličanstvo kot ustanovo, ki jo vodi tolažnik sveti Duh, medtem ko vidijo svobodomiselnici v nji le navadno organizacijo človeškega izvora. Tako pojmovani cerkvi bi seveda v resnici ne mogli priznati kake večje prednosti kot katerikoli drugi organizaciji, na primer sportni, stanovski, narodni. Če bi bila rimsko-katoliška Cerkev samo človeška ustanova, bi na vse zadnje res lahko dali narodnosti prednost pred njo vsaj za to zemsko življenje. Ali tu gre še za zelo važno zamenjavanje vere in veroizpovedi. Vera je namreč odnos človeka do Boga, Stvarnika in Sodnika, vsaka veroizpoved, razen katoliške, pa je zares le organizacija vernikov, ki izpovedujejo eno in isto veroizpoved po določenem obrazcu. Ker pa ima samo rimsko-katoliška Cerkev tudi večnega vodnika, svetega Duha, in tako kot edina veroizpoved hrani v sebi še vedno nepokvarjeno božje izročilo, zato nikakor ne gre, da bi jo postavljali v isto vrsto z drugimi veroizpovedmi, kakor to delajo svobodomiselnici seveda le iz tega namena, da potem lahko napravijo napačne sklepe, ki naj podpro njihovo zmotno mnenje o veri in narodnosti. Taka, kot jo razumemo mi, je Cerkev zares del, bistven in najvažnejši del našega slovenskega narodnega značaja, zato ker prav ta Cerkev daje slovenskemu narodu pečat večnosti. Krščanstvo je namreč našemu narodu dalo kulturo, globoka vera je dala Slovencem moč in silo, da so se lahko uspešno tisoč let upirali tučcem, katoliška vera bo naš slovenski narod pripeljala tudi čez prag smrti v srčno večnost.

Pravkar pa smo zadeli na zadnji ugovor nasprotnikov, da bi bila vera važnejša od narodnosti. Nasprotniki namreč

pravijo, da mora Cerkev gledati le na to, da umrjočo dušo poudinca reši za večno kraljestvo, češ, še nikdar se v zgodovini človeškega rodu ni zgodilo, da bi se bil kar cel narod hkrati preselil v nebesa. Tudi ta ugovor je nesmiseln. Zapisati ga more le tisti, ki ne ve, kaj je mistično telo Kristusovo, kaj je cerkveno občestvo in kaj pomenijo besede: da smo Očeta enega sinovi. Da Cerkev ne skrbi le za posameznika, ampak ker je vesoljna in apostolska, tudi za vse narode na zemlji, je nam dobro znani nauk. In če se cel narod hkrati ne preseli v večnost, se pa nasprotno seli polagoma, dokler ne bo ves tamkaj. In prav to je, kar katoliška Cerkev želi in hoče, da bi bil v nebesih ne le ves narod, ampak da bi bilo tam gori vse človeštvo. Saj je že Kristus rekel apostolom in učencem: Pojdite in učite vse narode in kršćujte jih... Ni pa dejal, naj gredo in uče le tega ali onega posameznega člove-

ka! Ta ugovor verskih nasprotnikov prav temeljito ovrže tudi Kristusova napoved o vesoljni sodbi. Ali ne bo takrat Sin božji zbral v dolini Jozafat vseh narodov in jih sodil? Saj je sodba posameznika vendar zgodi takoj po smrti poedinega človeka!

Tako, dragi fantje, odgovarjajte na ugovore, češ da je narodnost višja dobri- na od vere. Dostikrat boste slišali, še večkrat pa tudi v slovenskih listih brali take in podobne ugovore, pa lahko že iz teh kratkih besedi spoznate, da vsi ti ugovori stoje na precej šibkih nogah. Za katoliškega fanta, ki veruje v Boga, ki ve, da je človek na zemlji le zato, da si zasluži večno veselje, ki ve, da vsakemu človeku na ti zemeljski poti pomagajo le božja milost in sveti zakramenti, za njega ni in ne more biti nobenega dvoma, da je vera važnejša vrednota od narodnosti.

Jože Cukale:

Za Božič

Kako bi ti povedal v tako daljo nocoj to noč besedo o božiču, ko se je bati, da mi kdo med potjo pretrga tiho misel o božiču.

Podajva tja se v betlehemske kraje, kjer svetle steze nama spo naproti, po njih drsijo naj božične misli; tam nihče naju ne premoti.

V daljavi hlev ubog sloni ob griču in v njem, nebeška milost, božje Dete, vsem bolnim dušam čudeže razdaja, obriše tudi nama težke misli.

Če ti ne pojdeš, pojdem sam po strmi poti, težki poti, vendar le pojdi z mano, saj nasproti sto zvezd sijalo bo pred Jezusom.

Ob prazniku sv. Družine

Pokvarjena in pozunanjena evropska omika gre zavestno za tem, da vse človeško življenje zgradi samo »tostransko«. Zanikuje vse, kar je nadzemeljskega, božanskega, večnega. Tudi kar se družine tiče, skuša uveljavljati prav ista načela. Saj ji odreka celo pravico do obstanka. Moderni svet se je najprej sprl s Cerkvijo, seveda prav tako tudi z vsakim drugim verstvom, in ni dolgo trajalo, da se je odrekel veri v Boga, ki jo je človeštvo kljub vsem zablodom vse čase imelo za glavno osnovo človeškega življenja. Na tem novem temelju brezverstva in brezboštva je bilo treba preurediti vse odnose med ljudmi. K temu sta vodili dve poti:

Prva si je postavila za cilj poedinca. Človek naj vse odnose do sveta uravna izključno samo glede nase, vse naj meri le po sebi. To je tako imenovani moderni individualizem. Družina, ki je po svojem bistvu že družba, osnovana na medsebojnih dolžnostih in pravicah, ki so jo vsi narodi tudi v verskem pogledu imeli za nekaj svetega, po tem modernem nazoru postane prazen pojem in se mora sama v sebi zrušiti, ne predstavlja nobene vrednote več, je lupina brez jedra. Za to pojmovanje življenja značilne besede, ki jih je zapisal človek, ki je bil na vrhuncu moderne kulture, zagovornik individualizma, Nemeec Aleksander von Humboldt: »Nisem zato ustvarjen, da bom družini oče. Prepričan sem, da je norec in grešnik tisti, ki vzame nase jarem zakona. Norec, ker s tem vrže od sebe svobodo, a zanjo ne dobi ustrežajoče odškodnine; grešnik pa zato, ker daje življenje otrokom, a jim ne more zagotoviti sreče na zemlji. Preziram človeštvo v vseh njegovih slojih in sem mnenja, da bodo naši potomci še mnogo bolj nesrečni kakor mi, in nisem grešnik, če se po teh svojih nazorih ne brigam za potomstvo, to je, za nesrečnike.«

Druga pot, individualistični povsem nasprotna, ne izvira od poedinca, ampak od skupnosti, množice, pri kateri poedinci ali poedine skupine nimajo nikakih pravic. Vse pravice in dolžnosti, vse delo služi skupnosti vseh. To je moderni kolektivizem, do zadnjih posledic izveden v komunizmu, zlasti v ruskem boljševizmu. Ta nazor ne gleda v družini le besede brez vsebine, marveč naravnost sovražnika, ki ga skuša pobiti in uničiti z isto silo in mržnjo kakor Cerkev in vero. Za kaj gre pri tem, nam bodo najbolj jasno povedale

besede nekega nemškega komunista: »Družina s svojo tradicijo privatne lastnine, s svetovnim nazorom individualizma, z načeli egoizma, se je zgodovinsko že preživela. Revolucija ji izpodmika tla in jo dela brezsmiselno, socialistična doba jo kratko in malo nič več ne potrebuje, ne ve kam z njo, ne potrebuje njenega delovanja in ne njenega blagoslova. Namesto družine nastopa skupnost kot nova družba. Pod koraki razvoja se je družina razbila v ruševine in zdaj se združuje v novo, širšo celoto. Tako imenovano družinsko življenje je brez smisla. Oče nima pravice gospodariti nad otrokom in mati ga ne more več vzeti v zakup kot svojo osebno lastnino. Čas, ko so roditelji mogli reči: to je naš otrok, z njim naredimo, kar hočemo! je minil. Otrok pripada vsem! Nihče ne bo materi otroka surovo vzel. Nihče ne bo nasilen in ne bo žalil plemenitih teženj. Krvne vezi tisočletne tradicije se bodo zbrisale samo z največjo nežnostjo in z najobzirnejšo previdnostjo, če je to neizogibna zahteva razvoja. Ta razvoj je tu in otrok bo last družbe.«

Vsekakor je to strahovit dokaz, kako je z današnjim modernim kulturnim razvojem globoko padla družina in smisel zanjo. Čuditi se moramo, kako sploh morejo nastati taki strašni načrti, še bolj pa se moramo čuditi, kako ljudje te načrte skušajo uresničiti z neko zagrizeno resnostjo. Takega rušenja družine se more lotiti samo popolno nepoznavanje pravih, globljih socialnih sil. Uničiti družino bi se reklo toliko, kakor zamašiti vrelec ljubezni do bližnjega, vrelec socialne ljubezni; reklo bi se opustošiti duše odraslih v njihovem najglobljem bistvu in človeka ponižati globoko pod žival, ki bo vedno obdržala svoj priroden gon.

A ni tako, kakor misli pokvarjeni, Bogu in samemu sebi odtujeni človek. Družina je starejša kakor država, pravice družine so častnejše in močnejše kakor pravice družbe. Družina je izvor vseh socialnih sil, ki državo podpirajo in jo delajo močno. Preosnova današnjega sveta se torej mora pričeti v družini, šele potem bomo ozdravili državo in družbo sploh. Najprej moramo ozdraviti družino težkih ran, katere ji je zadala moderna doba. A kako se nam je lotiti resne preнове, to nam je pokazal že pred dva tisoč leti Kristus v času, ko je družina tudi zelo napredovala na poti svojega propada.

Bilo je takrat, ko so Kristusu stavili vprašanje o razdružitvi zakona, ki jo je Kristus odločno odklonil. In že v Sv. pismu beremo, da bo »človek zapustil očeta in mater in bo živel s svojo ženo.« Že tu je naznačen zakon kot nekaj trajnega, svobodno sklenjenega, kar je Kristus potrdil z besedami: »Kar je torej Bog združil, tega naj človek ne loči.« (Mt 19,7). Pot do obnove družine je torej: **povratak k njeni svetosti, trajnosti, vernosti, nerazdružljivosti.**

Ali ni bilo kot nekaka potrditev te poti, ko so takoj na to prišle k Jezusu žene s svojimi otroki, da jih blagoslovi? Ali ni bilo to kakor nekakšna zahvala ženskega spola in otroškega sveta in obenem prošnja, naj jih še naprej brani in štiti? In če je Kristus otroke ljubeznivo blagoslavljal, jih je s tem prišel v novo družino, posvečeno in prenovljeno.

Ko je ob isti priliki k Jezusu prišel bogati mladenič in ga povpraševal za višjo stopnjo popolnosti, ga je Jezus napotil k visokemu idealu prostovoljnega uboštva in siromaštva, ki bo tudi imelo svoje poslanstvo: veliki božji družini, Cerkvi kot božjemu kraljestvu, so potrebni poedinci, ki se bodo za to veliko božjo družino žrtvovali in se odrekli svoji zemeljski družini.

Čeprav so množice v današnji dobi spet prispele na rob prepada, čeprav so se oddaljile od resničnega in pravega vzora družine, je vendar še veliko število onih, ki se Kristusu niso izneverili in so zmožni, da izvedejo ponovno obnovo človeške družbe po Kristusovih načelih. Na to pot obnove v Kristusu vedno glasneje kličejo okrožnice novjših rimskih papežev, posebno se zato prizadeva sedanji sveti oče Pij XI. (O vzgoji; o zakonu; o socialnem vprašanju in najnovejša: o komunizmu). V luči teh okrožnic na kratko pregledjmo krščanski nauk o družini.

Bistvo in oblika. Družina je po človeški naravi utemeljena življenjska in duhovna družba očeta, matere in otrok. Sloni pa na zakonu, ki je po svojem bistvu dogovor med možem in ženo, in ta dogovor ustvarja dosmrtno in neizpremenljivo stanje z vsemi socialnimi in pravnimi posledicami. Med kristjani je ta naravni zakonski dogovor obenem tudi zakrament, to je: krščanski zakon ustvarja tudi nadnaravno življenjsko skupnost s Kristusom, z Glavo mističnega telesa Kristusovega; po ti svoji naravi dobi zakon nadnaravno posvečenje in tako je omogočeno, da opravlja svoje velike naloge bodisi za tostransko, bodisi za večno življenje. Obstanek družine zagotavlja zvestoba in pa pokor-

nost vsem postavam, ki jih narekuje življenje in krščanska vera.

Družina je po svoji osnovi nekaka gospodarska družba, ki skrbi za življenje svojih članov in za njihove potrebe. Na ti osnovi se najlažje gradi družina kot **družba duha in kulture.** Družina je najprimernejša šola za izobrazbo otroka, bodisi v telesnem bodisi v duševnem pogledu. Družina otroka najlepše postopoma uvaja v življenje in v naloge, ki jih življenje zahteva. Na ti osnovi in v skladu z njimi morejo kasneje graditi tudi drugi činitelji: Cerkve, šola, država. Družina je najboljše vzgojna družba, ki vcepi v srce mladega človeka osnove pravega človečanstva, mu budi prvo samozavest in pomaga preko prvih težav. Predvsem pa ustvari družina neko skupnost duš med starši in otroki: v družini delujejo zavestno ali podzavestno najgloblje in najbolj iskrene sile ljubezni, razumevanja in potrpljenja; najbolj pa se pokaže visoki in lepi smisel žrtve: teh počel izven družine ne srečamo nikjer v toliki meri in nič jih ne more nadomestiti. Tudi očetovstvo in materinstvo v družini ne daje samo, ampak tudi prejema. Prav zato ker si otrok sam prav nič ne more pomagati, budi vedno nove očetovske in materinske moči, stavlja tisoče nalog, ki zahtevajo spretnosti, znanja, samoovladanja; otrok se pa zahvaljuje s tem, da staršem dela veselje.

Po ti vzgoji v družini se otrok usposablja za življenje in delo v bolj splošnih družbah, kakor sta: narod in država.

Posebno poslanstvo dobi družina v Cerkvi in po Cerkvi. V nji se otrok rodi, nji ga dajo, da prejme krst, milosti in nauk za življenje. Prav v tem so starši na poseben način »kraljevsko svečeništvo« in tako je družina cerkev v malem, starši pa prevzemajo del učiteljske in vladarske službe. Krščansko bogoslužje je ustvarilo v Obredniku posebne blagoslove za krščansko družino (za zaročence, dom, mater, otroka).

Današnje nevarnosti. Idealna oblika družine, kakor smo jo zgoraj orisali, je danes prišla v velike neprimernosti in nevarnosti, ki ji resno ogražajo njeno bistvo in delovanje. Tu so najprej gospodarske neprimernosti: tesna stanovanja, neprimerna za telesno zdravje in moralno vzgojo; brezposelnost, slab položaj očeta kot poglavarja družine. Zato družina lahko hira tudi v svoji notranjosti. Čudne kulturne in družabne prilike navdajajo svet z željo za nekim razkošjem, ustvarjajo umetne življenjske potrebe in zahteve, ki družine ne morejo zadovoljiti; pretirana gojitev spor-

ta in preveč razvito društveno življenje danes trga družino, da niti ob skromnem odmoru ne more živeti skupno. Toda za družino so danes mnogo bolj nevarni čudni, naravnost prevrnjeni nazori. Religiozni duh v družinah je skoraj docela zamrl. Namesto da bi starši vzgajali otroka za močnega in zavednega kristjana, se trudijo mnogokrat samo za to, da bi iz otroka naredili človeka, ki bo po zunanje močan, ki bo koristen za družabno življenje. Celo v tako imenovanih krščanskih družinah je izginil smisel za molitev, izginil čut za moč svetega zakona in za zakonske dolžnosti; manjka torej prav tistega, kar je v današnjih težkih časih za družino najbolj potrebno oporišče in najizdatnejša pomoč (zakramentalna milost!). Tako se tudi v krščanske družine neopazno vtihotapljaajo nazori brezboštva in komunizma, ki na vse načine širita svoje pogubne nazore, »svobodno ljubezen«, zavestno ubijanje sramežljivosti pri mladini, razredni boj in mržnjo, zanikanje vsake, bodisi družinske ali cerkvene avtoritete. Neverjetno je sovraštvo, ki ga do družine goji komunizem, posebno seveda še do religiozno pojmovanega krščanskega zakona. Vse so poskusili, da bi to sveto in trdno ustanovo izpodbili. Slednjič so se komunisti sami znašli na ruševinah, ki so jih nagromadili sami (»brezprizorniki« v Rusiji!) in danes hočejo ustvariti neki novi zakon, ki bo tudi nekaj stalnega, ki pa mu ne bo temelj Bog, marveč državna policija. Nova okrožnica pravi o tem: »Komunizem, ki proglašča osamosvojitve žene, odtrga ženo iz domačega življenja in od skrbi za otroke in jo potegne v javno življenje v isti meri kakor moža, ko skrb za ognjišče in otroke podeljuje družbi.« Mati se po porodu mora čim prej vrniti na delo, otrok se pa preda javnim ustanovam, dokler ne bo sposoben, da sam sodeluje v javnem življenju. Posledica tega materialističnega nauka je nujna bojna napoved Bogu. Enciklika to pojasnjuje: »Prvič v zgodovini imamo pred seboj hladno pojmovano in skrbno pripravljeno borbo človeka proti vsemu, kar je božjega. Komunizem je po svoji naravi protireligiozen in ima vero za opij ljudstva, ker verska načela, ki govorijo o posmrtnem življenju, proletarca odvajajo od težnje, da bi dosegel zemeljski raj, ki je na tem svetu.« Tako hoče komunizem zabrisati v človeku božjo sliko, ki nam jo je vrnil učlovečeni Sin božji, in hoče človeka navezati le na grobo snov. To je pohod proti našemu odrešenju, to je vojska proti Bogu; to pomeni obsodbo človeka na tem in na

onem svetu. Ako se ti napadi na družino posrečijo, potem je neizogiben pogin vsega naroda, kajti zdravje in moč naroda je osnovana na prvi življenjski organski celici, ki je družina.

Družino bomo branili na močni osnovi božjega zakona, naravnega in od Kristusa potrjenega. Ta obramba se bo ravnala pač po nevarnostih, ki smo jih zgoraj omenili. Zato tudi Cerkev danes neprestano kliče vse na delo, da se socialno-ekonomske prilike spet pravično uredi, da se tako družini omogoči nemoten razvoj in pravo družinsko življenje. Z vsemi sredstvi je treba zopet poživiti pravega družinskega duha, da v družinah zopet začne cveteti krščansko življenje. In za to bomo našli načelne smernice v preučevanju sodobnih papeških okrožnic.

Iz vsega povedanega sledi, da je družina od Boga v naravni red postavljena ustanova; je naravni, po božji volji nastali organizem. Prav do istega pridemo, če pomislimo na ljubezen in zvestobo, ki jo morata že po naravi gojiti zakonska, ki sama zahteva nekaj trajnega, da se med seboj spopolnujeta; dalje, če pomislimo na medsebojno ljubezen med otroki in starši, ki jo more zadovoljiti samo ožja družinska vez, ki vsako tujo osebo nujno izključuje. Do istega zaključka nas privede tudi dejstvo, da je od vseh živih bitij najbolj potreben vzgoje otrok, da ta vzgoja traja dolgo, in da je nihče ne more tako uspešno opravljati kakor starši, ki so z otrokom v stalni življenjski skupnosti, v svetišču družine, pod vodstvom ljubezni, rodiljske avtoritete in otroške poslušnosti. Družina je torej ustanova, ki ni osnovana samo na naravni ljubezni in naravnem nagnjenju, marveč je obenem tudi etična ustanova, ki to naravno ljubezen dvigne, dvigne pa tudi človeka, da prav zaradi te ljubezni svobodno izpolnjuje višje zakone, ki jih narekuje Bog in njegov zakon.

Zgodovina družine. Ker je ustanova družine tako globoko ukoreninjena v sami človeški naravi, je naravno, da družino srečamo v zgodovini pri vseh narodih in v vseh časih. Zanimivo je pa pri tem prav to, da je družina vselej bila navezana na religiozno življenje. Kakor hitro je pri kakem narodu verstvo propadlo, je propadla tudi družina. Kako je bilo z družino v prazgodovini? Po naziranju komunistov v tem času sploh ni moglo biti družine, ki je »proizvod kapitalističnega razdobja«; na svetu je vladala nekaka spolna mešanica, o kaki »moralni« ni bilo govora. Po znanstvenih ugotovitvah je pa to samo-

hotna trditev brez podlage in neresna pripovedka. Znanost je ugotovila, da je bila prvotna pradedružina, ki je obstajala dolga tisočletja, monogamična (mož je imel eno ženo) družina z visoko razvitim družinskim čutom. Načelno je bil zakon do smrti nerazvezljiv. Žena je možu enakopravna družica; v prazgodovini žena možu nikakor ni bila sužaja, kakor je bila pozneje v mnogo višjih kulturah.

Zanimivo je pri tem, da vsa prakultura, vsi znanstveno dokazani izsledki te dobe kažejo na en sam prvotni zakon, ki je bil vsaj posredno dan in postavljen od Boga, ki je potem dal družini obliko, ki naj bo obvezna ne samo za ta prvi par, marveč za vse človeštvo in za vse čase. P. W. Schmidt, ki ima največ zaslug, da so se ta vprašanja razjasnila, pravi, da nam prazgodovina nudi zgodovinski dokaz, da je Bog Stvarnik, ki se je prvim ljudem razodel, jim dal zakone moralnega, družabnega in religioznega življenja, obenem jim je pa dal tudi zakon z monogamično, trajno obliko. Družina ni torej samo od narave in njenih svojstev, marveč je potemtakem od Boga hotena ustanova.

Jasno je, da s tem pade bajka komunizma, češ da je družina nastala šele v kapitalističnem razdobju, ko imamo vendar že v prazgodovini, ko je bilo gospodarsko življenje še na najprimitivnejši stopnji, družino z jasno, močno, monogamično obliko.

Pa tudi kasnejši kulturni razvoj govori proti komunizmu in proti tako imenovani evoluciji, na kateri je komunizem zgradil ves svoj sistem. Čim bolj je namreč napredovala zunanja kultura, tem bolj se je duševna in etična kultura odстранjevala od svoje pravilne poti. Namesto prvotne

vere v enega Boga nastopi vera v mnogo bogov, mož je imel mnogokrat več žen, žena več mož. S tem je seveda največ trpel položaj žene v družini kakor tudi v družbi. Žena ni bila več mati in kraljica v družini in v domu, marveč postane sužnja možu in kot taka predmet preziranja; vzporedno s tem izgine tudi obzir in spoštovanje do otrok: saj imamo med pogani še danes pogosto ubijanje in izpostavljanje otrok.

Kršćanstvo je dalo družini še novo svetost — zakrament svetega zakona. Tako je krščanstvo nasproti razdiralnim silam poganstva in samoljubja postavilo novo trdnjavo, ki kljubuje vsem strastem, vsem zunanjim sovražnikom, pa naj se pokažejo kot mogočni nasilniki ali kot države ali tudi kot ostro začrtani svetovni nazori.

Danes spet živimo v času, ko hočejo brezbožne sile v najširših slojih omajati trdnost, svetost in zdravje družine. Kaj bi postalo iz človeškega rodu, če se tem temnim silam posreči ubiti družino in na nje no mesto postaviti »svobodno ljubezen«? Nastopila bi splošna pokvarjenost, pravo barbarstvo in človeški rod bi propadel.

Katoliška Cerkev kot mistično telo Kristusovo hrani v sebi skrivnostne, božje preporodne sile za ohranitev in ozdravljenje družine. Glas Kristusovega namestnika kliče k temu obnovitvenemu delu ne samo Cerkev in njene duhovne pomočnike, ampak vse številne čete vernikov, apostolov katoliške akcije. A Cerkev nas ne vodi za krvavordečo zvezdo, za katero gredo danes blazni milijoni, marveč obrača naš pogled za svetlo zvezdo delavske svete Družine v nazareški hiši, kjer je sam božji Sin preživel največji del svojega življenja.

Emanuel Kolman:

U zimi

Nocoj bom sanjal topli sen:

o soncu, ki ob zori

se vrne kakor svetli kralj. —

Noč sama je na gori

in gleda v širni speči svet,

le veter je prijatelj njen,

le zvezde sestre blage. —

O pridi, pridi topli sen,

tu hlad je, tu je zima,

povej mi tiho pravljico

o soncu, ki je daleč,

o daleč, daleč za goro!

HRASTI

»Na sveto ime svojega patrona v nebesih vas prosim, da kupite moje hraste. Prav taki so, kot jih želite. Nič vam ne bo hodilo v kvar, ravni so kot sveče, kleni in zdravi. Tudi konji se ne bodo pretegnili, saj je prav blizu ceste. Prosim vas, pri peterih ranah Kristusovih vas prosim, da jih kupite od mene. Mesec dni bo, odkar sem zadnjikrat tiščal goldinar v rokah. Žena je bolna, otroci raztrgani in lačni, bolezen sili vanje, dajte, recite, da boste kupili pri meni...«

Stari Skopec se je pretegnil na stolu. Natlačil si je lončeno pipo, jo prižgal in puhnol dim pod strop.

»Kaj čvekaš, Brajevc, in cviliš, kot bi se grehov otresal v spovednici!« je trdo udaril po mizi. »Ni me volja, da bi te poslušal! Izbiral in kupoval bom tam, kjer se bo meni ljubilo!«

»Saj nič ne rečem,« je boječe tipal Brajevc, »ampak mislim sem, mogoče bi pa le mimogrede stopili v moj del, ko boste šli jutri v Podljuben.«

»Kje pa imaš svojo hosto?« je malo mirneje vprašal Skopec.

»Nad Kalom, zraven Boršta.«

»A tista je tvoja?« se je začudil in pomislil. »Že vem kje, približno. No ja, ne rečem nič, mogoče se bom pa le oglasil, če mi ne bo vse skupaj preveč od rok. Doma bodi, ne bom te čakal in lovil okrog, če morda le pridem.«

»Bom, počakal vas bom,« je veselo dejal Brajevc, pograbil klobuk in odropotal iz sobe.

»Kaj je pa spet ta hotel?« je vprašala žena Skopca, ko je čez čas stopila skozi vrata.

»E, nič posebnega, radi hrastov gre. Prodajati jih je prišel.«

»Pa ga boš menda spet navil in oplahotal, kot je tvoja navada? Martin, ne sili zmerom v krivi dobiček. Pošteno mu plačaj, kot bodo nanesti hrasti. Prigolufani denar ne bo hiši v prid. S kakršno mero merite, s takšno se vam bo odmerilo, so dejali ondan župnik v cerkvi.«

»Môlči, žena, in ne vtikaj se v stvari, ki ti ne gredo v skrb! Drugim pridigaj, če ti jezik ne strpi za zobmi! Mene pa pusti! Kaj se ti razumeš na kupčijo? Na vsaki veji, na vsaki grči vise krivični ali pravični, kaj to meni mar! Če bi bilo po tvoje, bi že davno na mojem svetu pel boben. Kaj misliš, da sem se zastonj pehal

vse življenje, mar misliš, da tesači in oglarji zastonj delajo zame v hostah? Prebito se motiš. Krivičen vinar prinaša srečo, njega se drže obresti kot drvarja smola.«

»Martin, krivično govoriš, Bog bo udaril našo hišo!«

»In če jo, kaj te to briga! Jaz sem gospodar, z mano se bo spoprijel, kdor se bo zaletaval v grunt.«

»Martin, molči vendar! Zunaj čakata drvarja z Brezove rebri. Pravita, da drvarji prosijo, če bi jim odpustil nedeljsko delo.«

»Kaj, se že spet tod okoli potika drvarska svojat? Mar nisem naročil po hlapcih, naj ne prihajajo k meni pred prvim?«

»Ti sam veš, kaj si naročil,« se mu je žena umikala in poklicala drvarja.

»No, kaj bi vidva?« je revsknil vanju, ko sta stala pred njim.

»Radi nedeljskega dela sva prišla,« je starejši obotavljajoče vlekli iz sebe besedo. »Pravijo, da ne bodo delali v nedeljo. Rajši v noč malo potegnemo. Nedelja je le dan Gospodov.«

»Kaj, dela se branijo, topoglavci? Pre-dobro jim je, premalo jih držim in preveč plačam! Kaj ne vedo, da so ob kruh, če jim vzamem delo? Kdo pa še kupčuje z lesom v ti dolini razen mene? Pročbžrli so se dobrega, pa ne vedo, kaj bi še zahtevali!« je kričal Skopec, vstal in trdo stopal po sobi. »Kaj pa vidva?« se je čez čas obregnil ob drvarja. »Sta za ali proti?«

»Na dan Gospodov le ne škodi počivati,« je odvrnil starejši. »Pa tudi koristi ne bo imelo tisto delo in bčžjega blagoslova tudi ne.«

»Vprašam vaju, ali sta za delo ali proti delu?« je kričal Skopec. »Nobenega opletanja na stranpota nočem! Zinita!«

Drvarja sta molčala.

»Poslušajta me, če se vama ušesa ne smilijo,« je preudarno govoril. »Z nikomer se ne bom prerekal in z vama tudi ne. Samo te moje besede jim povejta. Naj izbirajo: cvenk v žepu in meso v piskru, ali pa prazen trebuh. Sta razumela?«

Drvarja nista rekla besede, samo pokimala sta in z jezo v srcu zapustila Skopčevo hišo.

*

V nedeljo so spet v rebri lajale sekire kot po navadi. Ljudje, ki so pod hribom

hodili k maši, so zmajevali z glavami in kleli Skopca. Drvarjem ni bilo zamere. Saj si je marsikateri najel človeka, da je namesto njega treskal po deblih, medtem ko je sam hitel za slabo uro v cerkev. Če bi odnehali, bi Skopce najel Hrvatov in domačim ljudem bi šel kruh po vodi.

Stari Skopce je že zarana odšel z doma in hodil po rebri od drvarjev do drvarjev. Včasih je postal pri gruči in z besedo usekal premražene delavce: »No vidite, saj človek tudi s polenkačo lahko časti Boga. Ni mu sile, da bi zmerom kleče plazil pred oltarjem.« Može so molčali, nihče mu ni odgovarjal. Delo to pot res ni imelo pravega odrinka. Debla so bila poledenela, sekire so odskakovale ob grčah. Skopca to ni skrbelo. Videl je, da so se mu uklonili, in to je zadosti. Dva drvarja je izbral in mahnil z njima mimo Podljubna naravnost do Brajevc.

»Hej, žena, kje imaš moža?« je zakričal Skopce v zakajeno vežo, ko je z drvarjema priropotal po nerodni poti pred Brajevčevoj bajto.

»Joj, kaj, vi ste, pa nas res niste pozabili?« je hitela žena in s predpasnikom brisala stol. »Sedite, ne bo vam škodilo, pot je strma,« mu je ponujala sedež za mizo.

»Le sama sedi in moža pokliči!« je neprijazno dejal Skopce.

Pa ga ni bilo potreba. Brajevc je že priklovratil iz izbe. »Pri škornju se mi je odtrgal podplat. Ali bi ne posedeli malo, da ga pribijem nazaj? Jera, vina natoči, da ne bodo gospod stali brez pijače.«

»Brajevc, kaj ti nisem rekel, da me čakaj? Prav zdajle moraš pribijati. Do tvoje hoste bo še držalo! Vina pa ne bom pil, ker je mrzlo in bi si še kri prehladil.«

Drvarja sta ga neumno pogledala, bajtar je skočil v raztrgane škornje in vsi štirje so odšli po bregu navkreber.

»Kje imaš hosto?« je čez malo časa vprašal Skopce.

»Še dva streljaja odtod. Zraven Boršta. Vidite, tamle,« je kazal Brajevc z roko.

»Saj nisem slep, kaj mi moliš svojo lopato pred nos! Toda daleč je. Vožnja požre. Tudi najlepših hrastov ne morem dobro plačati v taki dalji.«

»Saj je precej onkraj ovinka cesta, se je ustrašil Brajevc.

»Tisto že, tisto, toda, kaj pa, če hočem po tej strani zvoziti les v dolino?«

»Zakaj so pa potlej zgradili cesto na oni strani?«

»Vprašaj jih, Brajevc, ni to meni mar! Samo povem ti, da po ti strani vožnja do-

sti vzame. Potem tudi drevo v rebri ni mnogo vredno.«

Brajevc je vedel, kam meri Skopce. Rad bi mu že zdaj zbil cene, ko hrastov še videl ni. Nič mu ni odvrnil, po pameti je pa le preudarjal, da se mu ne sme prehitro podati, če bo z lesom preveč silil pod ceno.

Ko so prišli v hosto, so se precej spravili na delo. Skopce je izbral hraste in štel, drvarja pa sta s sekirami zasekavala znamenja v debela.

Dobro uro so že lazili vprek po hosti, ko so se ustavili na majhnem hribcu.

»Zadosti jih bo zdaj, Brajevc. Osemde-set, natanko osemde-set hrastov. Slabi so in črvivi...«

»Posekajte jih, pa boste videli, da so zdravi, od prvega do zadnjega,« mu je upadel Brajevc v besedo.

»Sekali jih bodo drugi, ni to moje delo!« se ga je otresele Skopce. »Osemde-set hrastov, koliko češ zanje?«

»Nisem zveden v lesnih cenah,« se je branil bajtar. »Vi povejte, koliko bi naneslo vse vkup.«

»Po deset goldinarjev za deblo, eno k drugemu,« je dejal Skopce.

»Premalo se mi vidi,« je oni ugovarjal.

»Hrasti so zdravi ko dren; ondan je kuppec iz Črnomlja ponujal petnajst goldinarjev za vsakega.«

»Zakaj pa si potlej opletal okrog mene? Onemu bi predal, če ti je z denarjem silil v bajto.«

»Ni se oglašil pri meni, drugi so mi pravili. Pa težko je s človekom, ki ga ne poznaš in ti nazadnje še denar unese,« se je odvijal Brajevc.

»Zadnjič te vprašam: koliko češ za vse to?« je zinil oblastno Skopce in zamahnil z roko naokoli.

»Devetsto mi dajte,« se je opogumil bajtar.

»Dobro, ne bom silil pod ceno, pa tudi zapomni si dobro, kar si dejal. Devetsto za vse to!« je še enkrat trdo poudaril. »Vidva sta pa priči, da bosta vedela, če se bo kdo od naju izmikal dani besedi. Na roko, Brajevc, in jutri pridi po denar.«

Udarila sta si v roke in drvarja sta zadelala sekiri na ramo. Daleč za hostami je v globeli vabil zvon k zadnji maši.

*

Drugi dan je Brajevc šel po denar. Vseh devetsto je doma razpoložil pred začudenno ženo in otroki. Obutve in obleke bo treba, hlev je že dve leti prazen in dobro bi bilo, če bi zdajle stopil na Drgonja sela in kupil tisto kozo, ki mu jo je pred mesecem ponujal Anžnik. Spet bi bilo mleka pri

hiši. Računala sta z ženo in premikala po mizi umazane papirje in svetle kovance. Nazadnje jima je na vse strani primanjkovalo. Glavno se bo pa le odrinilo.

Tako sta ugibala Brajevc in njegova žena. Za kratek čas sta živela brez večje skrbi, vse do takrat, ko je butnil v bajto stari Dren iz Ljubna in jima povedal, da seka Skopec vse odkraja in še gabrom in brezam ne prizanaša.

Brajevc je drvel v svojo hosto in hotel ustaviti morijo drevja. Pa se mu ni posrečilo. Drvarji so zmigali z rameni in odgovarjali: »Ne moremo, Brajevc, žal nam je, če si v pravici. Skopec je ukazal tako, z njim se zgovori.«

Bajtar se je zapodil po bregu, za njim so lajale sekire. Kot bi se mu zadirale v živo meso, tako mu je bilo. Zadihan in moker je butnil v Skopčevo hišo.

»Gospod Skopec, nikarte!« je zaprosil, ko je videl, da bogatin še z očesom ni trenil, ko je vstopil. »Ne sekajte mi vse hoste! Saj veste, kaj sva se domenila,« je hitel bajtar.

»Jaz vem, jaz,« je zvito in resno dejal Skopec, »samo ti imaš vražje kratko pamet.«

»Devetsto goldinarjev ste mi dali za one hraste, ki ste jih sami izbrali. Tako ste mislili tam gori v hosti.«

»Kaj budališ človek? Za vse tisto, kar raste tam okoli, sem takrat rekel. Ti si mi udaril v roko, kaj še češ?« ga je Skopec tiščal v precep.

»Drvarja bosta vedela drugače,« se je domislil Brajevc.

»Nič drugače kot jaz,« ga je kratko zavrnil in vstal od mize. »No, bomo videli. Tona! Tona!« je kričal in trdo hodil po sobi.

Na vratih se je prikazala žena.

»Onadva drvarja pokliči, ki sta v Podljubnem zaznamovala hraste tega človeka.«

»Ne vem, katéra misliš?« ga je vprašujoče gledala žena.

»Vprašaj na dvorišču, se bosta že sama javila!« je naglo odvrnil. »To pot si se urezal, Brajevc,« se je pomilovalno nasmešnil bajtarju, ko je žena odšla. »Ne poznaš Skopca! Skopec drži besedo in če je ti nočeš, zakaj pa so potem sodnije po mestih. Aaa...? Si vzel to stvar v premislek, Brajevc? Sodnija ni zato na svetu, da drži prekrizane roke. Pravico ti bo utepla v glavo, če je sam nočeš razpoznati.«

Brajevc je molčal, bolečina mu je zagnetla besedo v grlu. Drvarja sta stopila v sobo.

»No, kaj nisem takrat na tistem hribcu rekel, koliko zahteva za vse? Pa je hotel devetsto goldinarjev. Mar ni tako?« se je obregnil ob starejšega.

»Tako bo nekako, natanko pa niste dejali nič.«

»Kupci nikoli ne čvekajo čez mero,« ga je ostro zavrnil Skopec. »In ti? Si slišal takrat moje besede?« se je obrnil k drugemu.

»Ne vem, če so do črke natančne. Govorili ste, koliko hoče za vse tisto. Ampak tisto govorjenje se lahko drugače tolmači.«

»Samo na en način je prav!« je kričal bogatin. »Vsak drugi je napačen! Besede stoje! Kako si jih tolmačijo kmečke butice, ni moja stvar. Si razumel, Brajevc? Priči govorita zame!«

Bajtar se je zrušil na kolena in s povzdignjenimi rokami prosil skozi solze: »Usmilite se, Skopec, otroke imam in bolno ženo. Hosta je bila moj edini denar. Drevesa sem predal, če sem rabil za davke, iz hoste sem potegnil goldinarje, če so bili otroci bosi in je bolezen prišla v hišo. Kot Boga vas prosim, prenehajte s sekanjem! Ali pa vsaj kak stotak navrzite za ono drevje, če mislite, da je pravica res na vaši strani.«

»Ne bom nič navračal, Brajevc! Kar je, je! Tebi gre skrb, da premisliš, preden blekneš in udariš v roke.«

Brajevca je premagalo. Kot otrok je vpil in tolkel po tleh. Vse krivice in obtožbe, ki so se v dolgih letih nagromadile nad skopuhovo glavo, mu je sedaj vrgel v obraz. »Če je pravica na svetu, vas bo Bog udaril! In če bo vam prizanesel, bodo vaši otroci trpeli za očetove grehe.«

»Molči!« Skopec se je zagnal vanj. »Vrzita ga ven!« je ukazal drvarjema. »Naj zunaj laja, če ga je volja!«

Brajevc je za trenutek odskočil in nato s pestmi navalil na Skopca.

»Na pomoč! Zgrabita ga in treščita skozi vrata! Zamašite gobec svinji nemarni!« je kričal bogatin in se umikal pred razjarjenim bajtarjem. Kot mački sta se prihulila od zadaj drvarja, mu spodbila noge, ga vzdignila in treščila venkaj.

Krvav in prašen se je pobiral Brajevc na dvorišču. Solze so mu silile v oči in kot pijan je omahoval po cesti.

Na spomlad je smrt pobrala Skopca. Bil je bolan na želodcu in najboljši zdravniki v deželi mu niso mogli rešiti življenja. Ljudje so pravili, da ni mogel jesti in je zato umrl od lakote.

Prav tisto leto je izbruhnila vojska. Dva sinova je imel stari Skopec in oba sta od-

šla na fronto. Starejši je padel na gališkem bojišču, manjšemu pa se je sredi vojnih grozot omračil um.

Po vojni se je sesulo Skopčevo premoženje. Goldinarji so izgubili svojo vrednost, kos za kosom se je odrobljal od posestva. Nihče ni vedel, kako se je to prav za prav zgodilo. Nazadnje je ostala samo hiša in dvoje njiv. In nekega dne je sodnija vrgla mladega Skopca na cesto.

Vilko J. M.

O marksizmu

Zakaj govorimo o marksizmu? Ker ob študiju našega krščanskega socialnega programa moramo spoznati naše nasprotnike. Potrebno je pa še tudi iz drugega vzroka. V nanašajo družbo je marksizem s svojim materialističnim pojmovanjem tako globoko padel, da opažamo lahko očitne posledice tega vsak dan.

Potrebno je torej, da marksizem nekoliko natančneje spoznamo, da ga bomo poznali tudi po nauku, ne samo po besedi.

Oglejmo si najprej nekoliko življenje očeta marksizma, nemškega Žida Karla Marxa.

Rodil se je Karl Marks 5. maja 1818 v Trieru na Nemškem. Oče mu je bil odvetnik in nemški Žid, a mati nizozemska Židinja. Leta 1824. je prestopila vsa družina v protestantizem, toda družina in njena miselnost je ostala kljub temu židovska. Za Žida se je Marks tudi štel. Znano je, da se je njegova hči večkrat sklicevala na svoje židovstvo in se z njim postavljala. Marksova vzgoja je bila popolnoma brezverska in Marks sam je ostal vse življenje dosledni ateist — brezverec. Svojo mladost je preživel v aristokratski in buržujski družbi in se je s 25. leti oženil s hčerko pruskega vladnega svetnika plemiča von Westphalena. Ker mu je pruska vlada odbila prošnjo za filozofsko stolico na univerzi v Bonnu in mu s tem uničila življenjsko pot, je začel boj proti oblastem. 1842 je prevzel uredništvo lista »Rheinische Zeitung«, toda oblasti so ga začele zasledovati in pobegniti je v Pariz, kjer je ustanovil 1843 s Ruge-om znano edicijo »Deutsch-französische Jahrbücher«. V Parizu se je Marks spoznal z Bakuninom, Feuerbachom in s Friderikom Engelsom, ki mu je postal že največji tovariš in najbolj vnet sodelavec. Kmalu nato se je preselil v Bruxelles, odkoder odide

Zaradi dolgov, ki jih je delal po gostilnah in trgovinah.

Tako je slaboumni sin starega Skopca zadel na ramo harmoniko, ki jo je nosil še njegov ded. Po krčmah in sejnih je hodil ter igral za denar in pijačo. Pozno ponoči se je vinjen opotekal po cesti. Harmonika je rezko cvilila in psi so se trgali na verigah. Ljudje pa so govorili: »Nekaj pravice je vendarle še na svetu.«

preko Pariza v London. Leta 1847. izda skupaj z Engelsom svoje prvo delo »Die Heilige Familie« in istega leta znani »Komunistični manifest«, ki je kratak izvleček vsega poznejšega Marksovega delovanja in nauka. Leta 1848. izda delo »La misère de la philosophie« (Beda filozofije), ki je odgovor na Proudkovo filozofijo. Že v Parizu je Marks začel študirati gospodarstvo. Sad tega študija je bilo delo, ki je izšlo leta 1859. z imenom »Zur Kritik der politischen Ökonomie«. Leta 1876. je pa izšel prvi del njegovega velikega dela »Das Kapital«, a druga dva dela sta izšla že po njegovi smrti leta 1883.

V Marksovi družini je po izjavi dr. Ghetta vladala dedna jetrna bolezen, za katero je podlegel Marksov oče in Marks sam.

Marks ni šel v življenje po lastnih izkušnjah, temveč s knjižno znanostjo. Mnogo je študiral že kot mlad fant, kajti v družini so stalno razpravljali o filozofiji, veri in zgodovini. Namesto da bi spoznaval življenje neposredno, ga je spoznaval iz knjig. Radi tega Marks ni imel nikoli stvarnega pogleda na življenje, temveč se je izgubljal v splošnostih in abstraktnostih. Vse, kar je v njem stvarnega, mu je z veliko muko vcepil Engels.

Marks si je izbral za geslo svojega nauka — »De omnibus dubitandum« (o vsem dvomiti!). Bil je popolen skeptik, k čemur je bil nagnjen že po svojem židovskem poreklu. Strastno je sovražil vse socialiste, ki so se imenovali utopisti, in gospodarske strokovnjake, sovražil pa politiko, levico in desnico, moščanstvo in domovino, predvsem pa Prusijo in Nemčijo. Ni veroval v človekovo plemenitost, čeprav jo je dan za dnem opazoval pri Engelsu, ki je z veliko ljubeznijo milil bedo v Marksovi družini. Zanimivo je, da večina Mar-

ksovih del nosi naslove »kritika«, kar gotovo tudi nekoliko označuje Marksov značaj. Marks je bil nemiren, brez notranje sile in moči, da bi dal plodne in praktične ideje — zato je bil tudi — revolucionar.

Vse Marksovo življenje je bilo niz neuspehov. Noben list, ki ga je urejeval ali izdajal, ni dolgo izhajal, njegova »delavska internacionala« je nečastno zamrla, sam ni niti doživel revolucionarnega delovanja svojega največjega dela »Das Kapital«. Kje je vzrok teh neuspehov? V tem — da ni znal biti stvaren, praktičen, in se znal življenju približati in ga voditi. Marks gleda in opazuje preveč enostransko slabo, nepopolno, oseben in včasih zelo izmaličeno. Zato toliko napačnih podatkov, ki jih je napisal, kar se posebno opaja v zgodovini.

Marksov sistem je zgrajen na teoriji stalnega razvoja. A kljub temu se Marks z njim ne strinja, kajti v ta razvoj je vnesel razredno borbo, ki naj pripomore k razvoju nove dobe.

Za časa revolucije 1848. leta napoveduje Marks v svojem listu »Neue Rheinische Zeitung«, da bo to končna in splošna svetovna revolucija. Toda do nje sploh ni prišlo. Enako je klical v dobi velike gospodarske krize 1856—1857. Napoveduje z veliko gotovostjo revolucijo, toda revolucije ni in je noče biti. Marks se je v življenju strašno motil, zdi se, da se je življenje iz njega ponorčevalo še ob smrti 14. marca 1883, ko je moral oditi iz onega življenja, ki mu je s takšno gotovostjo napovedal revolucijo, ne da bi sam to revolucijo doživel...

Socializem je obstajal že pred Marksom, ki mu je samo dal le novejšo obliko: »znanstveni socializem« ali kratko marksizem. Marks je zavrgel vse dosedanje socialne zgradbe in dal socializmu, kakor sam pravi, novo, »znanstveno« obliko in nov način delovanja, ker je uvedel v socializem razredni boj. Marksovo načelo je bilo: »Osvobođenje delavskih množic mora biti delo delavcev samih.« Objavil ga je v svojem »komunističnem manifestu«.

Marks je vse svoje gospodarske nazore prevzel od liberalne, torej kapitalistične družbe. Socialne nazore je pa prevzel od svojih socialističnih predhodnikov. Marks sam idejni vsebini socializma ni pridal ničesar svojega in novega. Znani sociolog Spann trdi, da od Marksa sploh ne izvira nobena osnovna misel njegovega nauka. Marksovo temeljno misel o koncentraciji kapitala lahko najdemo že pri an-

gleških gospodarskih liberalcih, pa tudi pri Francozih, od katerih omenjam znane **Pequera**.

Končno tudi novi pojem razrednega boja ni nov. Razredni boj poznajo že socialisti Smith, Louis Blanc, Simone. Dialektično metodo je pa Marks prevzel od Hegela, medtem ko ima svoj materializem od Feuerbacha.

Nekateri moderni socialisti zelo napadajo marksizem. Znani socialist Labriola pravi v svojem delu »Conception materialiste«: Delo »Das Kapital« ni bila prva knjiga kritičnega komunizma, temveč zadnja velika knjiga bružajske ekonomije. Marksov učenec Sorcl pa piše v delu »La decomposition du marxisme«: »Marksizem je mnogo bližji politični ekonomiji, ki se imenuje manchesterska kot utopizem.« Od tega torej Marksovo spoštovanje do kapitalizma. Sovraži kmete, srednje sloje, male posestnike in druge, kajti občuduje revolucijo, ki jo je izvedel kapitalizem.

Znano je sovražstvo, ki ga je Marks gojil do Slovanov. Trdil je namreč, da smo barbarski narodi, ki smo obsojeni na pogin in nas je treba uničiti v korist splošnega človečanstva. Morda bo tu to sovražstvo najbolj razumljivo! Vsega je namreč bila kriva industrializacija, ki je bila okoli leta 1848. izvedena predvsem na Hrvaškem, pa tudi drugod, in smo se je mi Slovani tako otresali, ker smo bili vezani na zemljo.

Marks pravi v »Kapitalu«: »Okolnost, da je enodnevno delo delavca vredno le polovico tega, kar dnevno proizvaja, je posebna sreča delodajalca, a ni zlo nasproti delavcu.« Vidi se, da se marksizem oddaljuje od starih socialnih šol, kajti zamejuje dosledno vsako misel na pravice, ljubezni in bratstva, kajti v marksistični teoriji se razvija vse nujno samo po sebi in zato ni treba, da bi se izpraševali, kaj je boljše in kaj bi bilo treba, temveč je treba vedno misliti le na to, kar je!

Marksizem in »znanstveni socializem« se torej loči od prvobitnega socializma, ker zanemarija idejo organiziranja splošne človeške družbe na načelih socialne pravičnosti ne glede na razredno pripadnost. Marks zahteva osamosvojitve enega samega razreda — proletariata in odbija vsak sporazum z buržoazijo. Prav to je pa privdlo do razrednega boja med proletarskim in kapitalističnim razredom. Sombart imenuje to »duševni poraz moderne socialnega gibanja«.

Ogledati pa si moramo še zadnjo značilnost marksizma — revolucionarnost.

(Dalje.)

Vrag in pisatelj

Zivel je v neki deželi mlad pisatelj, ki se mu je zelo slabo godilo. Bil je v takem pomanjkanju, da si ni mogel najeti niti poštenega stanovanja: zadovoljiti se je moral z majhno kletno sobico v najbolj umazanem delu mesta; ta pa je bila bolj podobna tesni in vlažni jetrniški celici kot spodobnemu človeškemu stanovanju. Da je bil v takih razmerah večkrat lačen kot sit, se razume samo po sebi.

Pa to še ni bilo najhujše. Bolj kot glad in revščina je mučilo mladega literata to, da s svojimi spisi ni imel prav nikakšnega uspeha. Karkoli je ustvaril, vse to so mu strogi uredniki in kritiki spravili pod nič in vrgli največkrat v koš. Često mu je ta ali oni celo namignil, da za pisateljstvo nima talenta. Tisti, ki so poznali njegove življenjske razmere, pa so mu kar odkrito svetovali, da bi bilo mnogo bolj pametno, če obesi pisateljstvo na klin in se loti kakšne druge stvari, pa naj si bo tudi rokodelstva, ki mu bo prav gotovo prej pripravilo srečo in blaginjo kot nepriazno peresnikarstvo.

Mladega pisatelja, ki je bil v dno duše prepričan o svojih izrednih duševnih zmožnostih, pa niti malo ni motilo prerokovanje izkušenih književnih sodnikov. »Kar naj počakajo še malo!« je večkrat dejal sam pri sebi. »V novelah in pesmih morda res nisem mogel pokazati vseh svojih zmožnosti. Toda tedaj, ko dokončam svoj prvi veliki roman... trgali se bodo zanj, ko jim ga vržem na uredniško mizo...«

In je pisal ta svoj roman s tako vnemo, da ni utegnil misliti na glad in revščino, ne na mraz in svoje raztrgane čevlje. Vse njegovo življenje v tem času je bil en sam čudovito lep in bajen sen o sreči in slavi, ki mu jo bo prinesel ta spis. In še dalje je sanjal, kako bo temu umotvoru sledila še cela reka drugih njegovih umetnin, ki jih je polno njegovo srce in ki komaj čaka, da jih izlije na papir. In potem bo slaven in bogat bo in v krasni vili v najlepšem koncu mesta bo stanoval. In kar naprej ga bodo obiskovali uredniki in ga prosili, naj kaj napiše za njihove liste in mu bodo ponujali bajne nagrade... Da, tedaj bo lepo, tako lepo...

Toda roman mu kar ni hotel preveč izpod peresa. Že vso zimo se je mučil z njim, a vendar se mu je potem, ko ga je že zdavnaj končal, zdelo, da mora popraviti še to in ono, da bo delo brez vsake najmanjše hibe. In ko je prišla v deželo pomlad, se mu je zdelo, da

je njegova umetnina končno le popolna. Za zadnje belice, ki jih je hranil, da plača stanovanje, je šel in kupil najfinjšega papirja in nanj prepisal, kar najlepše je mogel, dolga poglavja svojega spisa. Potem se je odpravil, z resnim obrazom položil papirje v torbo in odšel na uredništvo najuglednejšega leposlovnega lista. Tam pa so mu dejali, da naj se vrne čez dobrih štirinašt dni, ko bodo delo prebrali in če bo ugajalo, tudi radi odkupili. —

Kot večnost so se vlekli tisti dnevi in mlademu literatu, ki je bil kar bolan od nestrpnega pričakovanja, se je zdelo, da nikdar ne bo napočila ura, ko bo šel prodajat svoj roman. Gospodinja je moral vsako jutro znova zagotavljati, da dobi stanarino v najkrajšem času, a kljub temu mu je grozila, da ga spodi na cesto.

Končno se je nekega dne le odpravil na uredništvo. Bil je v slovesnem razpoloženju. S torbo pod pazduho in s širokokrajnim klobukom v roki je stopil čez prag velike sobe in pričakoval je, da ga bodo kar najprijazneje sprejeli. Toda urednikov obraz je bil mrk in v neprijaznih, skoraj zasmehljivih besedah je pojasnil ubogemu pisatelju, ki je bil smrtno blede od presenečenja, da je njegova stvar brez vsake najmanjše vrednosti in da naj takih skrupal več ne nosi k njim, češ da se ne utegnejo baviti z neresnimi stvarmi.

Ubožcu so se kar tla majala pod nogami, ko je zvedel za usodo svojega romana. Kot v sanjah je stopal brez misli po stopnicah na cesto. Sam ni vedel, kdaj je zašel v park in do smrti utrujen je sedel na klopec, ki je stala ob poti. Ni mu bilo mar za rože, ki so cvele okrog njega, ne za prepevajoče ptičke — bilo mu je, kot da so mu odmrli vsi čuti in vedel je samo to, da mu zdaj na svetu ni več živeti. Njegovo veliko pričakovanje se ni izpolnilo in tako mu ni bilo nobene pomoči več.

In ko je tako sedel in premišljal svojo usodo, je dvignil glavo in si z roko popravil črne kodre, ki so mu valovili v vetru. Tedaj pa je nenadoma opazil, da stoji pred njim dostojanstven gospod v črni obleki in s svetlim cilindrom na glavi. Sočutno ga je gledal in čez trenutek, ko je z dovoljenjem prisedel, se mu je predstavil: »TIPOGRAF PIROGEN je moje ime.«

Začudeno je gledal mladi pisatelj tega postaršnega gospoda s kozjo brado. In ni si mogel kaj, da ga v svoji zagrenjenosti ne bi

vprašal, če se hoče tudi on norčevati iz obupanega človeka.

»Ne, samo rešitev iz zadrege vam prinašam,« je odgovoril ta. »Da govorim brez ovinkov: že dalj časa se zanimam za vas. Natančno poznam vašo usodo in vem, kaj se vam je pravkar primerilo. Ni ravno prijetno, vem. Toda gospod, tu je moja roka. Če hočete stopiti k meni v službo, vas zagotavljam, da bo vaše ime v kratkem zaslovelo po tej deželi in po vsem svetu. Toda pogoj vam stavim: da se mi predaste vsega in da nikdar ne boste vprašali, kdo sem in kako sem izvedel za vas. Zadostuje naj vam samo to, kar vam bom povedal sam. Sprejmete?«

Nemo je mladenič ponudil možu roko. Čeprav se mu je zdelo vse skupaj nerazumljivo in neverjetno, mu je bil kljub temu pripravljen slediti kamorkoli. V srcu, kjer je bila ugasnila poslednja nada na srečo in slavo, se je nenadoma spet rodila iskra upanja. Slava, slava in denar... — vse, tudi dušo bi dal za to dvoje...

»Pojdiva!« je dejal tujec in pisatelj mu je sledil brez obotavljanja. Kot da sanja, tako se mu je zdelo, ko je stopil za zagonetnim človekom v razkošno stanovanje, ki je bilo v drugem nadstropju najslavitejšega hotela v mestu. Stanovalci tega hotela so s strahom govorili o tem človeku in bal so se hoditi mimo njegovih vrat, kajti pravili so, da izza njih včasih neznosno zaudarja po žveplu.

»Sediva in se pogovoriva dalje,« je dejal kozjebraдец. »Skrivnost se vam zdim, jelite? Nič zato. Človek brez pokoja sem. Pisatelj, kakršnega še ni imel svet, ki pa mu ni dano, da bi izlil na papir, kar nosi v srcu. Nekdo, ki ima nad menoj oblast, mi brani. Toda srce se ne dá več krotiti. Moram komu izročiti svoje duševno občutje. In izbral sem si vas. Vaše ime naj bo tisto, ki bo slovelo na moj račun. Iz dneva v dan boste pisali za menoj, kar vam bom narekoval, in pod svojim imenom boste izdajali, kar bova ustvarila.«

Strmel je literat nad besedami svojega gospodarja, nešteto vprašanj se mu je porajalo v srcu in mučila ga je radovednost in skrb, kdo je ta zagonetni človek, ki tako samozvestno govori, toda radi pogoja, ki mu ga je prej stavil, si ni upal vprašati ničesar.

»Če mi boste zvesto služili, se mi zdi, da mi bo lažje pri srcu,« je pripomnil gospodar. »In razume se seveda, da bo ves denar, ki ga bodo donšale knjige, vaš. Jaz sam zase imam dovolj in ne potrebujem bogastva.«

Tako drugo jutro sta se spravila na delo. Kozjebraдец je narekoval hitro in brez spetkijaja, kot bi bral iz knjige. Komaj ga je dohajal pisatelj in roka mu je omahovala od

hitrega pisanja. Toda vztrajal je, kajti do neverjetnosti izbrane in začuda lepe besede so se iz gospodarjevih ust prehvale v krasne stavke in ti so se nizali drug za drugim v slovite prizore in čudovite zgodbe. Iz dneva v dan je sio tako naprej in pisatelj se je topil v občutju, da bodo take umetnine nosile njegovo ime. Ob teh stvarih je sele spoznal, kako ničevu je bilo vse nekdanje delo in kako po pravici so mu odvracali vse od kraja.

In končno je prišel tisti veliki dan, ko je v blesteči se opremi izšla prva knjiga, ki je nosila ime mladega literata. In tedaj se je zgodilo čudo: človek, pred nekaj dnevi še nikomur znan, je na mah postal slaven. Vsi časopisi s prinašali poročila o velikem uspehu njegove knjige in najrazličnejši čitatelji so segali po njej. Nihče ni mogel dovolj prebrati velikih vrlin mladega umetnika, ki se je tako nepričakovano uveljavil. In komaj se je poglelo prvo navdušenje, že se je pojavila v javnosti druga knjiga, ki je bila sijajnejša od prve. In tako se je sedaj dogajalo leto za letom: slavni pisatelj je kar bruhal vedno nove knjige v svet. Ob njih so se opajali najrazličnejši ljudje in čudovito so vplivale te knjige nanje: bogate mestne gospodične so se začele oblačiti tako kot junakinje v teh knjigah in celo njihove pričeske so oponašale, mladi gospodje so se navzemali misli sebi podobnih junakov iz romanov in stari očanci na kmetih so pri pipi tobaka modrovali o razmerah, ki so jih opisovale te povesti, in jih primerjali resničnim razmeram v deželi. In tako je šlo brez konca in kraja in pisateljeva slava je segla daleč v tujino.

V najrazličnejše jezike so začeli prevajati njegove spise in mu izplačevali bajne nagrade. V nekaj letih je nekdanji ubožec tako zabogatel, da skoraj ni vedel kam z denarjem. Od bogatega grofa je kupil najlepši grad v tisti deželi in se preselil s svojim drugom vanj. V svoji slavi se je tako prevzel, da ni maral več prenašati njegovega gospodarstva in hotel je postati sam svoj gospod. In čudo: človek, ki se je nekdanj tako oblastno obnašal do svojega pomočnika, čigar ime si je izposodil za svoje umotvore se zdaj niti malo ni branil pokoriti se svojemu podložniku.

Pisatelja že davno več ni zanimalo, kdo je njegov gospodar. Vse, kar je vedno znova zahteval od njega, je bilo samo to, da mu je narekoval, narekoval vedno znova. Nenasiten je bil v svojem hlepenju po slavi in bogastvu. Kljub temu da je imel že sijajen dvor z nešteti služabniki in služabnicami in kljub temu da je njegova slava že davno zatemnila imena najslavnejših pisateljev sveta, je bil nenasiten in hotel je imeti še in še.

Nekega dne pa se je zgodilo, da gospod Pirogen, ki je bil sedaj že močno star, ni znal narekovati ničesar več. In razsrdil se je pisatelj in pognal je v svoji nehvaležnosti svojega dobrotnika tja, odkoder je prišel.

Brez obotavljanja je stari gospod poslušal pisatelja, ki je postal slaven na njegov račun. Toda preden je zapustil sijajni grad, je s prstom požugal svojemu nehvaležnemu in mu dejal: »Grem, toda vedi, da si se mi predal vsega: z dušo in telesom in takega te bom hotel ob času imeti. Zapomni si, da strup, ki si ga s knjigami sejal med ljudi, ne bo ostal nekaznovan!« — — —

Tedaj pa so se začele dogajati po svetu čudne stvari: od vsepovsod so časniki začeli prinašati poročila o krvavih uporih in bratomornih vojskah, ki so nastali pod vplivom idej, katere so trosile med ljudi knjige slavnega pisatelja. Ljudem ni bilo nič več sveto: ne mogočni carski in kraljevski prestoli ne sijajna svetišča ne človeško življenje. Hotelo se jim je ognja in krvi in uničevanja vsega, vsega...

In ni bilo dolgo, ko se je tudi v deželi, kjer je bival slaven pisatelj, dvignil tak upor. In ljudje so v svojem velikem sovraštvu do človeka, ki jim je nallil v duše strupa, kot za maščevanje navallili najprej na njegov grad, ga zažgali in porušili do tal, njega samega pa med groznimi mukami usmrtili. Potem pa so divjali naprej in rušili, rušili in požigali in se klali med seboj...

Zgodilo pa se je v tistih dneh, da se je Satan, vladar Pekla, v goreči kočiji vozil po svetu in se ogledoval po velikem in groznem razdejanju. In ko se je vrnil v svoje kraljestvo, so mu oči sijale od radosti, kajti njegovo kraljestvo se je skoraj podvojilo v času velikega viharja na zemlji. In poklicati je dal predse svojega zvestega služabnika Tipografa in ga je pohvalil, da je tako sijajno izvršil nalogo, ki mu je bila poverjena. In povišal ga je za svojega prvega ministra.

Pisatelja, ki je bil Tipografov pomočnik in ki je po svoji žalostni smrti tudi prišel v njegovo oblast, pa je pahnil v najgloblji in najgroznejši prepad svojega kraljestva.

Trije božji fantje

J. G. Oberkoffler. — Poslovenil Janez Pucelj.

Mežnarski hlapček.

I.

Ptiči so že dovolj dolgo peli ob lepem in milem vremenu. Nato je potegnil krivec in prinesel hud, tih mraz. Pri Korenovem mlinu ob Sajavcu je visela ledena svečka, več kot osem čevljev dolga, skoraj prav do tal. Šolarice so hodile pritiskati ob njo rdeče, vroče jezičke in so hihetajoč se spet prhale v stran. Potem je potegnil jug in noč in dan si slišal škropiti dež, ki ga je zanašal veter ob okna. Gori v gozdu je odpovedala varnostna ograja in star drobir se je pomikal proti dolini. V torek pred pepelnico sredo je obstal pri znamenju svetega Janeza Nepomuka. Soho velikega vodnega gospodovalca je izrezljal Andrej Bogar. Stoji gori nad varnostno ograjo. Tam vali hudournik temno koreninje in grušč v dolino.

Iz starega domovanja mežnarja in cehmoštra Kališčarja je stopil Krištof Bogar, mežnarski hlapček. Fanté je nesel velik kositern krožnik, čez katerega je žena Kališčarjeva, Neža Molčinova, pravkar pregrnila modro rutico.

»Krištof, da ti ne pihne veter že zdaj vsega pepela v obraz!«

»Saj, potem bi ga ne ostalo nič za jutri za pepeljenje,« se zasmije deček. »Zakaj naj

bi moral vprav jaz sam misliti na to, da sem prah in pepel?! Saj so vsi ljudje in vsa potoka dolina! Lejte!« Pokazal je, kako nosi vihra sneg kakor pajčolane. Vesel potem, kakor da je krmilo svojih misli obrnil proti sončnemu vzhodu, je pristavil: »Odkar sem pred letom dni postal mežnarski hlapček...« tlesknil je z jezikom, da bi pokazal, kako je fantovsko korajžen.

Čuden fanté, je premišljala Neža. Nima nobene druge želje kakor biti to, kar je in kar bi rad ostal. Svoj živ dan? Ali je tako reven in tako malosrčen? Čudno bi ne bilo, ko mu je oče umrl tako grozne smrti. Bogarji so rod, ki iz njega večkrat zraste zagoneten moški ali skrivnostna ženska kakor iz njive, čez katero vrže neznan človek tuje zrnje. Je tudi ta deček tega škvarta? Sam Bog si ga vedi! So v cerkvi že dodelali? Ne še, morajo še obesiti postni pregrinjali na stranska oltarja.

»Tedaj pa le pojdi, Krištof! Sem pepel iz lanskih oljk kaj nadrobno presejala. Je kakor moka za hostije.«

»Saj, oljke od lanskega leta! Bilo jih je toliko, da sem jih komaj obsegel z obema rokama. In zdaj? Peščica pepela!«

Začudeno zmaje mladi Bogar z glavo.

Ko je Neža nato molče stopila nazaj v obokana vrata, je tudi Kristof sel. Neža je gledala skozi okno za njim. Bil je močan, zdrav in lep fantina. Ko bi bil njen sin? Ali bi ga mogla biti vesela brez strahu in bojazni, si je mislila? Nak, ne mogla bi ga biti.

Prestrašila se je te misli. Saj je vendar razumela njegovo mater, Lucijo Zalarjevo, katere glas je potemnel, kadarkoli je pripovedovala, da se je Kristof močno udril po očetu. Tedaj sta si sedeli ženi dolgo druga drugi nasproti. Neža ni imela otrok. Kaj naj bi kdaj fant dedoval hišo na Brezju, s travniki in pašniki in vsemi obsežnimi pravicami? In biti mežnar pri ljubem gospodu svetem Martinu? Dobro oko se ji je orosilo. Od drvarnice zunaj je zaslišala peti sekire in se smejati hlapce. Tedaj je šla tudi Kališčarica na delo.

»Imaš pepel?« je vprašal Kališčar doli s prižnice, kjer je zagrinjal bridko martro z vijoličnim prtčcem.

»Drobno posejan kakor moka za hostije!«

»Potem ga nesi v žagrad in prinesi postni zagrinjali za stranska oltarja. V omari za vijolične plašče sta. Lestev vzemi!«

Kristof prinese težki, zviti zagrinjali. Nato prinese tabl. Na eni je bilo naslikano kronanje s trnjem, na drugi bičanje. Prvo je držal tako, da mu je slonela glava s trnjem kronanega na licu. Tablo z bičanjem pa je odrinil od sebe in vrgel nekemu izmed biričev, ki so topli Jezusa, v obraz:

»Ti baraba! Boga si umoril!«

Ko je natikal zagrinjalo na oltarni okrajek, bi bil skoraj omahnil z lestve.

»Kristof, pazi, nimaš peruti kakor angeli tam zgoraj. Tudi meni niso zrastle teh trideset let in svetniškega sijaja tudi ne vidiš okrog moje sive glave,« se je smejal mežnar. »Ne smeš misliti, da se sme mežnarski hlapec postaviti na vsak podstavek.«

»Saj ne mislim.«

Zdaj sta bili postni zagrinjali obešeni, ob prižničnem robu se je vil vijoličen obrobek in vsi križi so bili zagrnjeni. Mežnar in njegov hlapec sta postala pred obhajilno mizo in pregledovala cerkev. Vse je bilo v redu. Vendar je stari povsli glavo.

»Če ni več videti Jezusa...«

Bel polmrak se je prelivaval brezglasno v svodih sem in tja. Bled je bil plamen večne luči. Iz zvonika se je slišalo, kako trdo tik-taka nihalo, udar na udar.

»Nekoč odbije srce, fant. Ti si mlad. Če boš dlje časa mežnarski hlapec...«

»Vse življenje bi bil rad.«

»Tedaj ti bo šla čisto druga ura. Leto dobi čisto drugačen obraz. Nosi rdečo, modro, belo, zeleno in včasih vmes, kadar Bog hoče, tudi črno obleko. Zunaj je pomlad, poletje, jesen in zima. Tu noter je večnost in nespremenljivi Bog. Verjemi mi, fant, zunaj v svetu ni toliko sem in tja, se toliko ne spreminja in ne pretaka, ni toliko viharja in sile, noči in luči, mraka kakor tu v hiši božji; in to vse v tihoti in nevidno, kadar pride o v cerkev ljudje s svojimi stiskami in nadlogami, radostmi in bridkostmi, s svojimi gresi in milostmi. He, Kristof Bogar, in vsa ta zmeda, hrušč in trušč se ne razprši kar tako, kakor si ti misliš, fant, na vse štiri vetrove, oho, to poteka pač samo na dve strani: na dobro in slabo, na povračilo in plačilo, na desno in levo; poslušaj in zapomni si: proti nebesom in proti peklu. In spodaj čaka morje večnosti. To vem. Trideset let sem mežnar. Ti eno leto mežnarski hlapec. Tako je to med nama.«

Boltežar se skloni čez obhajilno mizo in si podpre glavo v roke. »Povej, se ne bojiš takih misli? Če se jih, tedaj ne boš nikdar pridla mežnar.«

Nadaljeval je in ga zaklinjal:

»Zapomni si, fantè, še vidiš anjele trobiti, sijajne mašne obleke, zlate oltarje, svilena bandera, lepe sohe in vso lepoto cerkvenega leta in službe božje. Ni dovolj, da imaš samo veselje do tega in da ti je všeč, človeče! Pomen, ti pravim, pomen, ta je tako težak, da vse stvari sveta malo tehtajo in da mora človek obmolkneti pred govorečimi ljudmi. Fantèk, malo tehta v primeri s tem, da nimam ne fantiča ne dekliča, ko imam vendar hišo in grunt in hlapce in dekle...«

Stari mežnar se je zleknil siloma tako, kakor da se je vrgel iz divjih valov.

»Tako povej, Kristof, zakaj si hotel biti mežnarski hlapec? Ker si uboga para? Ker ti ne diši kmečko delo? Ker ti je oče tako žalostno umrl? Bi morda bil rad kaj več kot drugi?«

»Sam ne vem zakaj. Ampak zastran vsega tega gotovo ne.«

Bogar je stal ves majhen poleg Kališčarja. Zrl mu je zbežan v sivi obraz. Bil je ta obraz kakor rezljan iz trdega hrastovega lesa.

»Fantè, čakaj, da ti povem. Mežnar postati, prav pravi mežnar, je kakor poklic od zgoraj. Milost! Ne pozabi tega! Če to veš, ni potreba nič več spraševati. Moraš se zahvaliti, ubogati in moliti. Fantèk, da sem te vzel, da je bil tvoj oče pobožen mož, da je tvoja mati tiha ženska, meniš, da je to moja zasluga? In moje delo, da sem vprav jaz Boltežar Kališčar, vprav tebe samega zato vzel, ker mi je treba hlapčka in ker si ti videti

pravi za to, kakor menim? Nikoli, človek, to so druge stvari, ki jih ne pozna ne ti ne jaz.

Kališčar je prijel mladca za obe rami.

»Boš že kdaj izvedel, zakaj ti je dal Bog, da si postal mežnarski hlapček. Meni ni treba, da bi vedel. Jaz sem samo kos poti do tega.«

»Krištof,« je vzkipeł Boltežar, ko je videl, kako je dečko pobledel in da mu je solza zdrknila po licu, počasi in oklevaje, kakor bi se bala, da jo bo vroči žar iz Kališčarjeve duše popalil, še preden bo vzbudila sočutje »dečkom.« Krištof, pojdi, greva v žagrad!«

Tam sedeta oba na klopcu, na katero stopi mašnik, kadar izpostavlja sveto Rešnje Telo. Resno in živo začne zdaj pripovedovati mežnar, kako lepa je njegova služba v hiši božji. Tedaj so Krištofu zasijale oči. Prisluškoval je, kakor da pripoveduje staro čudovito legendo, skozi katero gre nebo s svojimi osmi mi blagri.

»Zdaj si prvič preživel cerkveno leto, Krištof. Če ga boš tako obšel desetkrat in desetkrat, tedaj bo ta krog čedalje širji in širji, iz leta v leto, tako širen, da se preliče čez meje časa do roba večnosti. Tu postane življenje neizmerno. Zadovoljen sem s teboj, Krištof. Zato poslušaj! Vem, kaj bi najrajši. Tvoje cerkveno leto bi šele okronala in dopolnila križeva pot na Križno goro prošnji teden po vnebohodu Gospodovem. Ni res?«

»Križna gora,« vzklikne mladeč, toda tako čudno, kakor da je zaklical iz njega kak drug glas. Hoho, se je vprašal mežnar. Ah saj, Krištofov oče je umrl na Križni gori, na prastari, od prednikov zaobljubljeni Križevi poti.

»Križna gora, Kališčar,« se je vzradoval Bogar, »na njo mislim, na Mater božjo, na ubogega očeta...«

»In na daljo in tujino. Fantek, fantek, ne smeš mi postati klativitez v vsakovrstnih sanjarijah. To ni za mežnarja. Kaj takega naredi iz človeka norca ali pa pijanca.«

»Križna gora, Kališčar, tiči za slednjo sečjo kakor kraljiček. Sam ne vem, sam ne vem, kaj je to, Kališčar.«

»Ne sprašuj! Zdaj imaš šestnajst let. Je stroga zapoved, da fantički izpod šestnajstih let ne smejo na križevo pot. Letos lahko greš. Jaz ti ne branim. Mati ti pač tudi ne bo branila.«

Zdaj se je Bogar lahko samo še smehljal sam vase pogreznjen od blaženosti. Saj, zdaj se zaokroža leto. Smel bo na pot na čudežni kraj, nesti duhovniku koretelj in štolo. Pomislite: dva dni na poti, v gruči med moškimi, ki bodo molili in ki jim je bil celo

vrsto let njegov oče vojvoda. Zdaj pojde po isti poti k potoški Materi dobre letine, po kateri je hodil oče, dokler se ni pogreznil z zevajočo smrtno rano na prsih v tujo zemljo.

»Če sem ti prej v cerkvi naredil hudo pri srcu, si zdaj pač pozabil. — Vendar ne sme biti človek, ljubi mi hlapček, v svoji radosti objesten; kajti čestokrat kliče, tako pravijo, pregloboka bol v vedrih veselih zvonovih za človekom, ki sicer ne bi prišel do svoje duše in tujih duš zveličanja.«

Boltežar ni izdal ničesar več od tega, kar mu je zdaj temno prešinjalo srce. Kakorkoli je že, se je opominjal, zdaj si ne smem beliti glave. Toda zagrinjala, ki zakrivajo reči, se tako lahko raztrgajo.

Krištofu je v njegove misli in načrte tik-takala zakristijska ura. Bilo je sredi popoldneva. Boltežar je vstal. Hotel je pripraviti za jutri mašno obleko. Bogar naj bi šel medtem domov. Za danes naj se počije, vendar pa mora še v kapeli ob Belem potoku, ki jo je mežnar popolnoma zaupal njegovi oskrbi, pogledati, ali je vse prav.

»Boga Očeta v kapeli so izrezljali moj oče.«

»Danes je treba žalostnega Jezusa izpostaviti.«

Saj res! Tedaj mora precej iti. — Tudi je treba sveče premenjati, križ zagrniti in postaviti steklene skrinjice z rezljanim mučilnim orodjem na listno in evangelijsko stran. — To bi lahko precej naredil in bi potem pomagal hlapcem cepiti drva. — Tega mu ni treba, je rekel mežnar. Bržkone da bi danes najrajši še šel domov k materi. — Seveda bi šel rad!

V srcu ves razrivan se je podal Krištof Bogar vendarle najprej še v svoj hram. Srce mu nije presilno, si je mislil, lahko bi mu padla steklena skrinjica iz rok. In še nekaj ga je gnalo, da bi se skril: spomin na očeta. V nekaj tednih bo stal na njegovem grobu. Tako je poudarjal Krištof, sedeč na razrezljani, okovani skrinji, ki jo je podedoval po očetu in ki je hranila njegovo imetje. Misli je na bodočnost. Ta je gladko ležala pred njim. Ni imela nobenih skrivnih prepadov. Kaj naj tudi preži na mežnarskega hlapčka? Bogastva n'ima. Visoko letečih načrtov tudi ne. Kar je njegovega, je malo. Nekaj bo pač nekoč dobil po materi. Moj Bog, daj, da bi dolgo živel! Odpri te skrinjo. V njej je ležala obleka, njivna motika, vile, vodna strgača, srp in kosa, kladivo in sekira, poleg je stal kozarček in pisano poslikan vrček za med.

(Dalje).

MED SLOVENSKIMI FANTI

FANTOVSKI ODSEK PTUJ.

Kakor po širni lepi Sloveniji smo tudi mi fantje iz Ptuja in ptujske okolice oživel ter v mesecu januarju 1937 ustanovili na občnem zboru ptujskega Prosvetnega društva Fantovski odsek. Včlanjeni pri sportnem klubu »Planina« smo pridobili pravico gojiti poleg prosvete tudi telovadbo in šport.

Začetek je bil težak, ker nismo imeli telovadnih prostorov. Končno se nam je vendar posrečilo, da smo dobili na razpolago telovadnico v deški osnovni šoli. Pridno smo se poprijeli dela.

Kljub temu da je bilo tudi med nami nekaj nevernih Tomažev, ki prej ne sodelujejo, dokler ne vidijo uspehov, so se vendar naši redni člani v tej pripravljalni poslovni dobi že precej dobro obrezali. Na praznik sv. Jožefa je naš odsek nastopil na »Akademiji« z zorno deklamacijo in s simbolično vajo »Lepa naša domovina.«

To nam je dalo korajže za nadaljnje delo. Dne 6. junija se je naš odsek udeležil okrožnih tekem, na katerih si je z 84,9 točkami od 100 dosegljivih pridobil veliko diplomu. S tem so člani-tekmovalci postavili ptujski fantovski odsek na prvo mesto v ptujskem fantovskem okrožju.

Polnoštevilno smo se udeležili tabora na Ptujski gori.

Pohiteli pa smo tudi v Celje na »Tabor slovenskih fantov in moč«, kjer so nastopili naši člani in mladci pri obveznih prostih vajah. Dalje smo se udeležili s 5 člani-tekmovalci zveznih tekem v Celju. Tudi tu sta si priborila dva tekmovalca našega odseka diplome v posameznih panogah lahke atletike; in sicer br. Prapor Cvetko v triskoku, šaf-ranko Franc pa v teku na 1000 m.

V Celju smo se tudi navdušili za naš novi kroj. Naš fantovski odsek ima sedaj 10 popolnih članskih krojev.

Od celjskega do ptujskega tabora smo se skoraj vsako nedeljo udeleževali raznih prosvetnih taborov po Slovenskih goricah ter povsod agitirali za ptujski tabor. Tako smo se udeležili v krojih tabora v Sv. Juriju ob Ščavnici, pri Sv. Trojci v Slov. g., Gor. Radgoni, Hočah itd. Povsod so nastopili naši člani in mladci pri prostih vajah, lahki atletiki in na orodju.

Prosvetni tabor v Ptujju je bil sijajen. Ob tej priliki so bile tehnične tekme za prehodno darilo ptujskega fantovskega okrožja. Tudi na teh tekmah se je naš odsek postavil. Članska tekmovalna vrsta je zasedla prvo mesto in si priborila v tekmi z drugimi bratskimi odseki ptuj. okrožja prehodno darilo okrožja; lepi pokal in spominsko diplomu. Prav tako so se odrezali naši vrli mladci. Priborili so si prvo mesto z lepim prehodnim darilom in spominsko diplomu.

Za dan 3. oktobra t. l. pa je Podzveza fantov. odsekov v Mariboru razpisala tehnične tekme za prehodni pokal »Slovenskega gospodarja«. Tudi ta pokal smo hoteli imeti v Ptuj. Zato smo poslali na tekme 5 članov našega odseka, ki so se na večer 3. oktobra vrnili s tekem s pokalom »Slovenskega gospodarja« in s tremi diplomami. Dosegli so tri prva mesta, 2 drugi mesti in eno tretje mesto.

Tako si je v prvem letu odsekovnega življenja priboril naš fantovski odsek v tekmah z drugimi bratskimi fant. odseki 3 prehodne pokale in 7 diplom. V naših vrstah so fantje od fare, zato pa je pri nas korajža.

Naš prvi fantovski praznik »Kristusa Kra-

Fantovski odsek Ptuj.

lja« smo proslavili s skupno sv. mašo in verskim sestankom. Članstvo se je te proslave polnoštevilno udeležilo ter skupno pristopilo k obhajilni mizi.

V telovadnici se je življenje poživilo in smo s tem pridobili 15 novih članov. Pa tudi naši mladci so postali številnejši in živahniji. Redno treniramo vse panoge telovadbe in športa; na sestankih, ki se vrše tedensko, pa pridno predelavamo prosvetno snov za okrožne tekme v letu 1938. Ob enem se pripravljamo na »Akademijo« katoliških organizacij v Ptuj, pri kateri sodelujemo z dvema točkama, in sicer s simbolično vajo »Molitev« in »Mladci pred šotorom.«

Prvi december, praznik »Zedinjenja« smo skupno z drugimi organizacijami slovesno proslavili.

V načrtu imamo tudi svojo lastno »Akademijo« s sodelovanjem dekliskega krožka, ki bo na Jožefovo. Tudi na to se že pripravljamo.

Velik je še naš program, saj nas čaka v letu 1938. bela Ljubljana.

Zato vam kličemo, bratje po širni Sloveniji: »Stopimo na plan — prišel bo naš dan!«

F. V.

SLOVENSKE JASLICE

Valentin Sršen, po domače **Mršov Tine**, iz Depale vasi pri Trzinu, postavi za Božič v domači hiši velike originalne jaslvice. Leto za letom prihajajo od blizu in daleč v Hršovo

hišo različni ljudje občudovat to posebnost — delo slovenskega kmečkega fanta.

Pred hlevom v ospredju vidimo, kako prihajajo in prinašajo darove sv. Trije Kralji z spremstvom, za njimi pastirčki, da se poklonijo detetu Jezuščku, ležečemu v bornih jaslavicah. Nad hlevčkom se pa vije pot po zelenem griču, kjer pasejo pastirčki številno čredo, do bajno razsvetljene cerkvice in dalje do bliščečega gradu, predstavljajočega betlehemske mesto. — Letos je na novo nameščen na vrhu grajskega stolpa križ, ki je posebna žarnica z vijoličastimi žarki, kar je zelo učinkovito. — Iz lesa izrezani pastirci in številne živali so nameščene po zelenem pobočju griča, zvezda-vodnica in napis »Gloria in excelsis Deo« nad hlevčkom ter številna okna cerkev in gradu žare v bajni svetlobi številnih in raznobarnih malih žarnic. Ko pa začne delovati nevidni motorček, — oživi vse: osebe in živali se začnejo gibati in premikati. — Delo priča o bujni fantaziji, vztrajnosti in pridnem delu mladega slovenskega fanta.

Jaslvice, ki bodo razstavljene do Svečnice, si vsakdo lahko ogleda v gostoljubni in prijazni slovenski hiši pri Hrševih v Depali vasi št. 9. — Uslužni Tine pa, ki je lahko ponosen na svoj trud, bo skrbel, da bo pri jaslavicah vedno vse v redu delovalo ter dajal številnim obiskovalcem vedno rad zaželeno pojasnila. — Oglejte si torej te naše slovenske jaslvice, pri katerih radi delovanja nevidnega motorčka vse figure ožive in se začno gibati.

L. K.

Urednikova beseda

Naše glasilo slovenskih fantov in posebej še glasilo Zveze fantovskih odsekov stopa v novo Gospodovo leto 1938. Čeprav je zamenjal Kres svojega urednika, bo vendarle ostal zvest svojim tradicijam in načelom iz prejšnjih let. Že dolgo dobo let vzgaja naše slovenske fante v katolištvu in slovenstvu, pa zato tudi letos ne bo krenil s te poti. Zaradi tega bo skozi vse leto prinašal predvsem načelne članke o teh dveh, za vsakega našega fanta najvažnejših življenjskih vprašanjih tako, da ga bo pred vsakim nasprotnim mišljenjem vneto svaril. Ker pa sem mnenja, da naši fantje poleg pouka in izobrazbe morajo imeti tudi dovolj zabave in razvedrila, bo naš Kres nudil svojim bralcem vsaj toliko če ne več leposlovnega čtiva. Ker pa je Kres glasilo tudi Zveze fantovskih odsekov, bo prinašal tudi važna organizatorična poročila iz vaše ljubljanske centrale.

To bo važno letos zlasti zato, ker nas v letju čaka velik nastop v Ljubljani, pri katerem ne bodo sodelovali samo Slovenci, marveč tudi Francozi in Čehi. Zaradi tega bo urednik skušal dobiti tudi članke, ki vas bodo seznanjali z žitjem in bitjem teh dveh narodov. List pa bo skušal biti vaš tudi na ta način, da vam bo nudil svoje predale za vašo lastna poročila in prispevke. Zato korajžno na delo, da bo naš list čimbolj fantovski, da bo res vaš, da bo čimbolj pester in zanimiv! Pa več sportnih in zanimivih vesti iz vsega sveta bi bilo Kresu treba. Tudi v to smer ga bo skušal urednik izpopolniti. Posebej opozarjamo čitatelje Kresa, da bomo letos nadaljevali in končali prelepo povest iz fantovskega slovstva Trije božji fantje, na ovitku pa boste brali zanimivo povest severnega pisatelja Björnsona, **Anže**, ki jo je na slovenska tla presadil Ivan Čampa, naš marljivi sotrudnik.

Urednik.

Najprej je skušala dognati, kod je hodila, nato, kje je ležala, in nazadnje, kam naj se zdaj obrne. Ponosno je prikoračila sem in se obnašala, kot da bi nikdar ne bila padla. Breza se je strašno pomazala, vendar se je zdaj tudi ona pobrala in se okrasila. In spet so šli kvišku, hitreje in vedno hitreje, proti vrhu in na obe strani, v soncu in dežju. »Kaj pa je spet zdaj?« je dejala pečina, ko je poletno sonce viselo nad njo, ko se je rosa iskrila in so ptički peli, da je veverica godrnjala in zajček skakljaj.

In končno je napočil dan, ko je vres z enim očesom lahko pogledal čez rob pečine. »Joj, kako je lepo!« je dejal vres in odšel. »Kaj deš, dragi, kaj neki je videl vres?« je vprašal brin in se tako daleč vzpel, da je lahko pokukal čez. »Joj, kako je lepo, kako je lepo,« je vzkliknil in odšel. »Kaj neki je brin zbudilo danes?« je dejala smreka in delala v sončni pripeki dolge korake. Kmalu se je lahko vzpela na prste in pogledala čez. »Kako čudovito!« Od začudenja so se ji veje in igle vzpele v vis. Z muko si je pomagala dalje in že je ni bilo več. »Kaj neki je to, kar vidi, dijo vsi drugi, jaz pa ne?« je dejala breza, zato dvignila svojo srajčko in oddrobentila dalje. Posrečilo se ji je, da je vso glavo dvignila čez rob. »Čudovito krasno! — Kaj ne raste tu gori na ravni cel gozd smrek in vresa in brinja in brez in nas čaka?« je vprašala breza in drgetali so ji listi v sončnem svitu, da je rosa kapljala z njih. »Da, da, tako-le se poplašas, če se trudiš vedno dalje,« je dejal brin.

Drugo poglavje.

Gori na Zavrhu je bil rojen Anže. Njegovi materi je bilo ime Marjeta in je bila edini otrok na mali završki pristavi. V svojem osemnajstem letu se je nekoč predolgo zamudila na nekem plesu; njena tovarišija je bila že odšla in zato je Marjeta mislila, da

njena pot proti domu ne bo nič krajša, če odrine takoj, ali pa počaka do konca plesa. In tako se je zgodilo, da je bila Marjeta še zmeraj tam, ko je godec, ki je bil prav za prav krojač in mu je bilo ime Matič, odložil harmoniko, kar je bilo pri njem že navada, ko se je malo napil, pustil plesalce, da so sami nadaljevali napev, izbral izmed plešočih najlepše deklet, se v taktu zavihtel okrog in največjemu, ki ga je videl, s peto izbil klo-buk z glave. — »Auf!« je zakričal potem.

Ko je šla Marjeta tisti večer proti domu, se je mesečina čudovito lepo igrala v snegu. Ko je bila že na mostovžu, kjer je spala, je morala še enkrat pogledati ven. Slekla si je jopico in z njo v roki za trenutek postala. Tedaj je začutila, da jo zebe; hitro se je slekla in se skrila pod toplo odejo. Ponoči se ji je sanjalo o veliki, rdeči kravi, ki se je zatekla in prišla na polje. Morala bi jo odgnati, toda kljub vsemu naporu se ni mogla premakniti z mesta; krava pa je mirno stala tam in žrla, dokler ni postala okrogla in sita, medtem pa je pogledovala Marjeto s svojimi velikimi in pohlevnimi očmi.

Prihodnje plesne zabave v vaški krčmi se je Marjeta spet udeležila. Ta večer pa se je kaj malo zabavala s plesom. Tiho je sedela in poslušala godbo in videti je bilo, kot da se čudi, da tudi drugi bolj ne pazijo na igranje. Ko je bilo že pozno, se je dvignil godec in hotel zaplesati. Spustil se je naravnost proti Završki Marjeti. Sama ni vedela, kaj se prav za prav godi z njo, plesala pa je s krojačem Matičem vendarle.

Kmalu pa je postalo bolj toplo in plesa je postalo za zdaj konec. Spomladi pa se je Marjeta tako zelo zavzela za janjčka, ki ji je zbolel, da je bilo že kar čudno in se je materi zazdelo skoraj pretirano. »Saj je vendar samo jagnje!« je dejala mati. — »Že res, toda bolno,« je pristavila Marjeta.

Dalje prih.

Domača slovenska zavarovalnica je VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

v Ljubljani v lastni palači ob Miklošičevi
in Masarykovi cesti

Telefon 25-21 in 25.22.

PODRUŽNICE IN GLAVNA ZASTOPSTVA:

Celje, Maribor, Zagreb, Split, Sarajevo, Beograd.

KRAJEVNI ZASTOPNIKI

v vseh večjih krajih v Jugoslaviji in vseh župnijah v Sloveniji. Proračuni in informacije brezplačno in brezobvezno.

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

r. z. z neom. z. - Ljubljana, Miklošičeva c. 6.,
v lastni palači,

obrestuje hranilne vloge
najugodnejše.

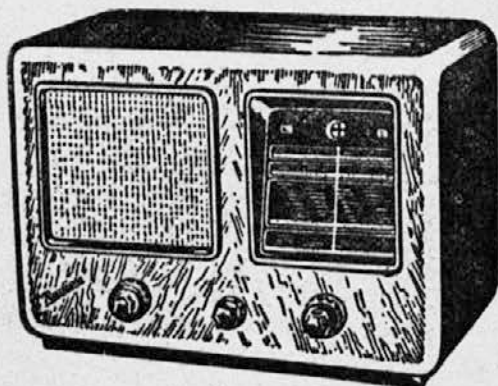
NOVE VLOGE vsak čas razpoložljive obrestuje
po 4%, proti odpovedi 5%

ZNAMKE *Radione* APARATI

SO BILI ZMERAJ VODILNI.

TIPE ZA LETO 1938 PA PREKAŠAJO VSE, KAR JE DOSE-
DAJ PRINESLA RADIJSKA TEHNIKA.

ZAHTEVAJTE TAKOJ PROSPEKT številka 38 M
OD GLAVNEGA ZASTOPSTVA.

Radione 638 a

"**RADIO**"

reg. zadruga z o. z.

V LJUBLJANI
MIKLOŠIČEVA C. 7

Telefon 3190